

Załącznik nr 1
do Uchwały nr 376/322/18
Zarządu Województwa Pomorskiego
z dnia 17 kwietnia 2018 r.

ZARZĄD
WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO

**Regionalny Program Strategiczny
w zakresie
aktywności zawodowej i społecznej**
Aktywni Pomorzanie

GDAŃSK 2018

SPIS TREŚCI

Wykaz użytych skrótów	3
Wprowadzenie.....	4
I. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA.....	6
1. Wnioski z analizy sytuacji w obszarze aktywności zawodowej i społecznej	6
2. Analiza SWOT	15
3. Wyzwania.....	16
II. CZĘŚĆ PROJEKCYJNA.....	17
1. Cele, priorytety i działania	17
2. Realizacja zobowiązań swp zapisanych w SRWP 2020.....	38
III. SYSTEM REALIZACJI	45
1. Kompetencje i odpowiedzialność kluczowych aktorów.....	45
2. Koordynacja z pozostałymi RPS.....	46
3. Zasady i warunki wykorzystania zintegrowanych porozumień terytorialnych.....	48
4. Ramy finansowe.....	50
5. System monitorowania i oceny realizacji.....	51
IV. ZAŁĄCZNIKI	52
Załącznik 1. Charakterystyka przedsięwzięć strategicznych.....	52
Załącznik 2. Wnioski z oceny ex-ante programu.....	55
Załącznik 3. Słownik kluczowych pojęć.....	57

WYKAZ UŻYTYCH SKRÓTÓW

CEN	Centrum Edukacji Nauczycieli
DES	Departament Edukacji i Sportu
DK	Departament Kultury
DROŚ	Departament Środowiska i Rolnictwa
DRRP	Departament Rozwoju Regionalnego i Przestrzennego
FIO	Fundusz Inicjatyw Obywatelskich
GUS	Główny Urząd Statystyczny
JST	jednostka samorządu terytorialnego
LGD	Lokalna Grupa Działania
LGR	Lokalna Grupa Rybacka
ODN	Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli
OHP	Ochotnicze Hufce Pracy
OWES	Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej
PFRON	Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
PSME	Pomorski System Monitoringu i Ewaluacji
PUP	powiatowy urząd pracy
REGON	Krajowy Rejestr Urzędowy Podmiotów Gospodarki Narodowej i Monitoringu
ROEFS	Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego
ROPS	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
RPO	Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Pomorskiego
RPS	Regionalny Program Strategiczny
SRWP	Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020
SWP	Samorząd Województwa Pomorskiego
UE	Unia Europejska
UMWP	Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego
WUP	Wojewódzki Urząd Pracy
ZPT	Zintegrowane Porozumienia Terytorialne
ZWP	Zarząd Województwa Pomorskiego

WPROWADZENIE

1. Regionalny Program Strategiczny w zakresie aktywności zawodowej i społecznej, dalej określany nazwą *RPS Aktywni Pomorzanie* lub słowem „Program”, jest jednym z sześciu zasadniczych narzędzi realizacji Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020, dalej zwanej SRWP, uchwalonej przez Sejmik Województwa Pomorskiego w dniu 24 września 2012 r. (uchwała nr 458/XXII/12).
2. Podstawę prawną do opracowania Programu, poza uchwałą Sejmiku Województwa Pomorskiego nr 458/XXII/2012 z dnia 24 września 2012 r., stanowią: ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa.
3. Program pełni wiodącą rolę w konkretyzacji i realizacji wynikających z zapisów SRWP działań Samorządu Województwa Pomorskiego w takich obszarach, jak zatrudnienie, kapitał społeczny i edukacja.
4. Program, jako jeden z sześciu dokumentów wiodących w realizacji SRWP, należy do podstawowych punktów odniesienia, decydujących o kształcie przyjmowanych na poziomie Województwa Pomorskiego programów operacyjnych, a także ukierunkowaniu środków ujmowanych po stronie wydatków rozwojowych w budżecie województwa.
5. Zakres tematyczny Programu obejmuje trzy cele operacyjne SRWP i dziesięć kierunków działań SRWP. Osiągnięciu celów operacyjnych SRWP mają służyć działania rozwojowe, które w sposób wyselekcjonowany i zhierarchizowany wskazane zostały w części projekcyjnej dokumentu.
6. Program prezentuje wynikającą ze SRWP politykę rozwoju w zakresie zatrudnienia, kapitału społecznego i edukacji, a także zawiera listę przedsięwzięć strategicznych, w tym wynikających ze zobowiązań Samorządu Województwa Pomorskiego zapisanych w SRWP.
7. W celu wdrożenia zasady zintegrowanego podejścia do rozwoju w wymiarze gospodarczym, społecznym i przestrzennym, Program określa zróżnicowaną terytorialnie politykę rozwoju województwa w poszczególnych działaniach rozwojowych, dotyczących obszaru tematycznego objętego dokumentem.
8. Projekt Programu, przyjęty Uchwałą Nr 326/234/13 Zarządu Województwa Pomorskiego z dnia 28 marca 2013 roku, zgodnie z wymogami wynikającymi z ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. 2006 Nr 227 poz. 1658 z późn. zm.) skierowany został do konsultacji społecznych, które trwały łącznie 61 dni (od 8 kwietnia do 7 czerwca 2013 r.). Raport z przebiegu konsultacji społecznych Programu przyjęty został Uchwałą Nr 782/264/13 Zarządu Województwa Pomorskiego z dnia 4 lipca 2013 roku.
9. Zgodnie z wymogami wynikającymi z ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity Dz. U. z 2017 r. poz. 1405 z późn. zm.), projekt Programu podlegał strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko, której zasadniczym elementem było sporządzenie i przyjęcie przez Zarząd Województwa Pomorskiego – Uchwałą Nr 464/245/13 z dnia 9 maja 2013 roku – Prognozy oddziaływania na środowisko dla projektu Programu. Konsultacje społeczne w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektu Programu wraz z prognozą oddziaływania na środowisko trwały od 13 maja do 7 czerwca 2013 roku.

10. Projekt Programu, zgodnie z wymogami wynikającymi z art. 15 ust. 6 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, poddany został procedurze oceny ex-ante. Ocena ex-ante była realizowana przez zewnętrznego wykonawcę jednocześnie dla wszystkich 6 regionalnych programów strategicznych.
11. Zgodnie z zapisami SRWP, w roku 2017 ZWP opracował i przyjął *Ocenę realizacji Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020 w latach 2013-2016* (załącznik do Uchwały nr 793/250/17 ZWP z dnia 11 lipca 2017 r.). Wnioski i rekomendacje z *Oceny* stanowią podstawę do wprowadzenia zmian do Programu.
12. Zgodnie z wymogami ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (jednolity tekst Dz. U. z 2017 r. poz. 1376, z późn. zm.), projekt zmiany Programu skierowany został do konsultacji społecznych, które trwały łącznie 35 dni (od 22 stycznia do 25 lutego 2018 r.). Raport z przebiegu konsultacji projektu zmiany Programu przyjęty został Uchwałą nr 286/316/18 ZWP z dnia 27 marca 2018 roku.
13. Ponadto, zgodnie z art. 46 pkt 2 i w związku z art. 50 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. z 2017 r. poz. 1405 z późn. zm.), projekt zmiany Programu podlega procedurze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Ze względu na fakt, że w opinii organu opracowującego projekt zmiany Programu, realizacja zmienianych w nim postanowień nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko, na mocy art. 48 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko ZWP wystąpił do właściwych organów o uzgodnienie odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.
14. Po uzgodnieniu przez ww. organy, na podstawie art. 48 ust. 1 i 2 z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, ZWP w dniu 17 kwietnia 2018 r. Uchwałą nr 375/322/18 odstąpił od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektu zmiany Programu.

I. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

1. WNIOSKI Z ANALIZY SYTUACJI W OBSZARZE AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ I SPOŁECZNEJ

Zatrudnienie

- Województwo pomorskie na tle innych polskich regionów charakteryzuje się wysokim poziomem zatrudnienia mieszkańców - w IV kw. 2017 r. wskaźnik zatrudnienia był wyższy od średniej w kraju (53,7%) i wynosił 55,5% (dla porównania w IV kw. 2012 r. wynosił 51,0%).
- Od dwóch lat zmniejsza się liczba osób biernych zawodowo w regionie - w IV kw. 2017 r. bierni stanowili 42,0% ogółu ludności w wieku 15 lat i więcej, przy czym większość stanowiły kobiety (ok. 60%). Nastąpiła zmiana struktury biernych zawodowo ze względu na przyczynę bierności – wzrost odsetka osób biernych zawodowo z powodu przebywania na emeryturze (w I kwartale 2017 r. wynosił on 47,0%).
- W województwie pomorskim zwiększa się liczba wolnych miejsc pracy, a liczba bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy zmniejsza się (w końcu 2012 r. – 114,6 tys. osób; w końcu 2017 r. – 49,7 tys. osób). Stopa bezrobocia jest najniższa od czasu utworzenia województwa pomorskiego (w grudniu 2017 r. wyniosła 5,5%).
- Poważnym problemem regionu pozostaje duża grupa osób młodych (w wieku 15-24 lata) pozostających bez pracy, chociaż sytuacja w tym zakresie jest korzystniejsza niż średnio w Polsce. Wskaźnik zatrudnienia osób młodych wynosił w kraju 29,8% (IV kw. 2017 r.), natomiast w województwie pomorskim 33,2%. Wskaźnik tzw. pokolenia NEET w Pomorskiem na koniec 2016 r. wynosił 10,5% (spadek w porównaniu do 2013 r. – 13,1%) w kraju na przełomie ostatnich pięciu lat utrzymuje się na poziomie 11-12%).
- Pod względem zatrudnienia osób w wieku 50+ województwo pomorskie ze wskaźnikiem 35,1% (2016 r.) znajduje się na 2. miejscu w kraju (w 2012 r. – 30,2%).
- Zasoby kadrowe zarejestrowane w urzędach pracy w końcu 2017 r. to długotrwale bezrobotni (45,6% ogółu bezrobotnych), kobiety (62,3%), z których blisko jedna trzecia nie wróciła do pracy po urodzeniu dziecka, osoby słabo wykształcone (wykształcenie zasadnicze zawodowe i poniżej – 52,0%), osoby nie posiadające żadnych kwalifikacji zawodowych (31,6%) oraz osoby niepełnosprawne (8,0%).
- W ramach budowania regionalnego systemu poradnictwa zawodowego funkcjonują: wojewódzki konsultant ds. doradztwa edukacyjno-zawodowego (w CEN) oraz powiatowi doradcy-konsultanci, których zadaniem jest m.in. budowanie sieci współpracy i samokształcenia dla osób prowadzących zajęcia z doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkołach. Działania powiatowych doradców-konsultantów w ograniczonym stopniu docierają do prowadzonych w większości przez samorządy gminne szkół podstawowych. Wojewódzki Urząd Pracy realizuje działania służące lepszej koordynacji między placówkami edukacyjnymi oraz instytucjami rynku pracy (WUP, PUP, OHP, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, szkolni doradcy zawodowi, centra kształcenia ustawicznego, agencje poradnictwa

zawodowego, akademickie biura karier, organizacje pozarządowe) w zakresie organizacji poradnictwa zawodowego.

- Pomorzan charakteryzuje niska mobilność przestrzenna, która cechuje w szczególności mieszkańców obszarów wiejskich i mniejszych miast. Uruchomienie we wrześniu 2015 r. Pomorskiej Kolei Metropolitalnej istotnie wpłynęło na poprawę jakości i dostępności transportu publicznego, a co za tym idzie na lepsze skomunikowanie Gdańska i Gdyni z Kartuzami i Kościerzyną oraz miejscowościami leżącymi na trasie PKM. Wciąż jednak na niską mobilność zawodową Pomorzan znaczny wpływ ma brak kompetencji pozwalających na zmianę zawodu i niechęć do podnoszenia kwalifikacji oraz dostosowania umiejętności do oczekiwań pracodawców.
- Odnotowuje się rosnący trend liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (wpisanych do rejestru Regon). W latach 2012-2016 wzrost ten był najwyższy w kraju i wynosił 5,0% – przybyło 9,5 tys. osób prowadzących własną działalność. Jednak w ostatnich latach liczba podmiotów wyrejestrowanych z rejestru Regon utrzymuje się na poziomie zbliżonym do 20 tys. rocznie, z czego osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą stanowią 95%.
- Saldo migracji wewnętrznych na pobyt stały jest dodatnie, ma tendencję rosnącą i w 2016 r. osiągnęło drugą pozycję w kraju. Ogólne saldo migracji stałej klasyfikuje województwo pomorskie na 3. pozycji.
- Nowym zjawiskiem, wpływającym w istotny sposób na pomorski rynek pracy, są nasilone migracje zewnętrzne. Ze względu na rosnący problem zaspokojenia potrzeb kadrowych w przedsiębiorstwach, obserwuje się coraz większe zainteresowanie pomorskich pracodawców zatrudnianiem cudzoziemców, w szczególności obywateli Ukrainy. Utrzymuje się dynamiczny trend wzrostowy liczby wydawanych zezwoleń na pracę cudzoziemcom oraz rejestracji w urzędach pracy oświadczeń o zamiarze powierzenia wykonywania pracy cudzoziemcom. Pod względem liczby dokumentów wydanych cudzoziemcom w pierwszej połowie 2017 r. województwo pomorskie z liczbą 5 878 plasuje się na 6. miejscu w skali całej Polski, natomiast pod względem liczby zarejestrowanych oświadczeń o zamiarze powierzenia wykonywania pracy cudzoziemcom zajmuje 7. miejsce w kraju (z liczbą 64 564).
- Pracujący na terenie województwa pomorskiego cudzoziemcy oraz ich rodziny coraz częściej osiedlają się na Pomorzu na stałe. Z tego też względu pojawiła się potrzeba zwiększenia kompetencji samorządów lokalnych, m.in. w zakresie zapewnienia imigrantom stosownych usług publicznych.

Wnioski

- Pomimo znacznej poprawy sytuacji na rynku pracy, wyzwaniem pozostaje niska aktywność zawodowa kobiet, osób starszych oraz osób młodych.
- Dużym wyzwaniem jest zaspokojenie potrzeb kadrowych pracodawców, między innymi poprzez systemowe wsparcie aktywizacji osób biernych zawodowo i bezrobotnych.
- Odczuwalny deficyt pracowników powoduje coraz większe zainteresowanie pomorskich pracodawców zatrudnianiem cudzoziemców. Problemem stał się brak kompleksowych działań na rzecz integracji cudzoziemców na rynku pracy.

→ Nadal aktualna jest potrzeba działań w zakresie koordynacji systemu poradnictwa zawodowego.

- W województwie pomorskim wzrasta odsetek dzieci do lat 3 objętych opieką w żłobkach. W 2016 r. osiągnął on wartość 6,3%, podczas gdy w 2012 r. wynosił tylko 2,3%. Istnieje jednak niedobór profesjonalnych punktów opieki nad dziećmi do lat 3, zwłaszcza na obszarze dużych miast. Jest to jeden z czynników utrudniających powrót kobiet na rynek pracy. Kolejnymi czynnikami wpływającymi na obniżenie aktywności zawodowej kobiet sprawujących opiekę nad małymi dziećmi są: uruchomienie rządowego programu Rodzina 500+ oraz zmiany zasad udzielania urlopu macierzyńskiego i urlopu wychowawczego.
- Zauważa się stały spadek wskaźnika liczby osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w regionie (w 2016 r. – 432,1 na 10 tys. osób, a w 2012 r. – 529,0 na 10 tys. osób). Szczególnie niepokojący jest wysoki odsetek rodzin zagrożonych wykluczeniem i wykluczonych społecznie. Rodziny te dotknięte są najczęściej, obok ubóstwa, długotrwałym bezrobociem, trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi oraz problemami uzależnień i przemocy domowej. W przypadku tych rodzin, istotnym czynnikiem wykluczenia jest niska dostępność do usług społecznych świadczonych w środowisku lokalnym.
- Istniejący system wsparcia oraz poziom kwalifikacji kadry pomocy społecznej są nadal niewystarczające dla zwiększenia aktywności zawodowej i społecznej osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem.
- Działalność instytucji pomocy społecznej wspierana jest przez 240 podmiotów ekonomii społecznej, w tym: 76 spółdzielni socjalnych, 13 klubów integracji społecznej, 21 centrów integracji społecznej, 2 zakłady aktywności zawodowej, 80 zakładów pracy chronionej oraz 48 warsztatów terapii zajęciowej. Około 10% spośród zarejestrowanych 7,7 tys. organizacji pozarządowych, prowadzi działalność w obszarze ekonomii społecznej. Na terenie województwa pomorskiego funkcjonują także 3 ośrodki wsparcia ekonomii społecznej. Jednakże na tle innych polskich regionów, sektor ekonomii społecznej w województwie jest stosunkowo słabo rozwinięty, zarówno pod względem liczebnym, jak i finansowo-organizacyjnym.

Wnioski

→ Niekorzystna sytuacja kobiet na pomorskim rynku pracy związana jest między innymi z niską dostępnością (w aspekcie przestrzennym, finansowym, społecznym i organizacyjnym) zorganizowanych form opieki nad osobami zależnymi.

→ Utrzymują się deficyty w zakresie zapewnienia różnorodnych form pomocy rodzinie, zwłaszcza rodzinie zagrożonej wykluczeniem społecznym.

→ Rozwój sektora ekonomii społecznej pozostaje na niewystarczającym poziomie.

- Udział mieszkańców województwa pomorskiego (w wieku 25-64 lata) w kształceniu ustawicznym od 2012 r. spada. W 2016 r. wskaźnik ten wyniósł jedynie 5,5% (w 2012 r. – 6,1%). Mimo, iż był to wynik wyższy niż w kraju (3,7%), to znacznie odbiegał od średniej dla krajów Unii Europejskiej (10,8%).

- Obserwuje się systematyczny spadek aktywności szkoleniowej i samokształceniowej osób powyżej 45 lat, przy czym częściej swoje umiejętności podnoszą pracujący, w szczególności kobiety. Problemem jest też niski odsetek osób pozostających bez pracy uczestniczących w kursach i szkoleniach (uczestniczą w nich przede wszystkim osoby z wykształceniem wyższym), a także niski wskaźnik dostępności wysokiej jakości szkoleń.

Wnioski

→ Udział mieszkańców województwa w procesie kształcenia ustawicznego jest nadal niski, a oferta tego typu kształcenia jest często niedostosowana do potrzeb regionalnej gospodarki.

Kapitał społeczny

- W województwie pomorskim brakuje skoordynowanych działań w zakresie kompleksowych przedsięwzięć i programów długofalowych, służących rozbudzeniu wrażliwości społecznej i aktywności obywatelskiej wśród dzieci i młodzieży. Świadczy o tym słaba aktywność samorządów szkolnych oraz niski udział reprezentacji uczniowskich w radach szkół. Do nielicznych wyjątków należą projekty związane z powoływaniem lokalnych rad młodzieżowych. Aktywność ta jest jednakże niedostatecznie wspierana, zwłaszcza przez JST na szczeblu zarówno lokalnym, jaki regionalnym.
- Niewykorzystanym potencjałem jest zaangażowanie wolontariuszy w działania organizacji pozarządowych, w tym organizacji związanych z kulturą (korzystanie z pomocy wolontariuszy deklaruje 57,6% pomorskich organizacji). Z sukcesem rozwija się natomiast sieć wolontariatu szpitalnego i hospicyjnego (wg stanu na wrzesień 2017 r. w projekcie „wolontariat szpitalny” bierze udział 10 podmiotów leczniczych podlegających Samorządowi Województwa Pomorskiego). Mimo istnienia 2 regionalnych oraz 13 lokalnych centrów wolontariatu niewystarczające jest wsparcie szkolnych kół wolontariatu.
- Odnotowuje się wzrost kwot przekazywanych dla organizacji pożytku publicznego w ramach 1% podatku (z rozliczenia za 2012 r. przekazano blisko 29,4 mln zł, w 2016 r. – blisko 42,0 mln zł). Istotna część tych odliczeń trafia jednak na konta organizacji o charakterze ogólnopolskim lub też kierowana jest na zaspokojenie potrzeb indywidualnych osób, na przykład związanych z leczeniem czy rehabilitacją.
- Rośnie poziom aktywności obywatelskiej mierzony udziałem mieszkańców w powszechnych wyborach – frekwencja w wyborach prezydenckich w 2015 r. wyniosła 56,7% była znacznie wyższa niż w wyborach samorządowych w 2014 r. (47,8).
- Aktywność osób starszych wydaje się stosunkowo wysoka na tle kraju, o czym może świadczyć znaczna liczba Uniwersytetów Trzeciego Wieku (38), Domów i Klubów Senior+ (16), Klubów i miejsc spotkań dla seniorów (382). Liczba takich klubów systematycznie wzrasta – od 257 w 2013 r. do planowanych 387 w 2017 r.
- Podejmowane z poziomu samorządu województwa działania w zakresie wsparcia seniorów, takie jak powołanie Pełnomocnika Marszałka ds. Polityki Senioralnej (2015) oraz Pomorskiej Rady ds. Polityki Senioralnej (2017), a także funkcjonowanie gminnych rad seniorów (w 2017 r. w województwie pomorskim funkcjonowało 18 takich rad), choć pozytywne, są

niewystarczające. Brakuje szerokiego partnerstwa instytucji samorządowych, rządowych i organizacji pozarządowych w zakresie budowania polityki społecznej wobec osób starszych.

Wnioski

→ Choć rośnie poziom kapitału społecznego w województwie, to jednak potencjał regionu w tym zakresie pozostaje niewykorzystany. Widoczną barierą są niewystarczające działania w zakresie edukacji obywatelskiej, a także w obszarze aktywizacji społecznej młodzieży i osób starszych.

- Pod względem liczby organizacji pozarządowych w stosunku do liczby mieszkańców województwo pomorskie zajmuje trzecie miejsce w kraju. Pomorskie organizacje pozarządowe dosyć dobrze oceniają lokalną kondycję trzeciego sektora. Są one jednak słabo zakorzenione strukturalnie i bez stabilnych źródeł finansowania. Nie wszystkie zarejestrowane organizacje są aktywne i prowadzą stałą działalność. Spośród zarejestrowanych organizacji pozarządowych najwięcej prowadzi działania w sferach związanych ze sportem, turystyką i rekreacją, kulturą i sztuką, rozwojem i wsparciem dla organizacji pozarządowych, pomocą społeczną, edukacją i wychowaniem.
- Organizacje pozarządowe działające w Pomorskiem, częściej niż w kraju, korzystają z płatnej pracy – 24,2% organizacji na stałe współpracuje z płatnymi pracownikami (42,0% organizacji działa wyłącznie w oparciu o pracę społeczną swoich członków i wolontariuszy).
- Zwiększa się liczba centrów organizacji pozarządowych – w 2017 r. w ramach ogólnopolskiej sieci centrów organizacji pozarządowych w województwie pomorskim funkcjonowało 9 centrów.
- Nadal widoczna jest potrzeba ciągłej profesjonalizacji organizacji pozarządowych. Wciąż niewystarczające są działania związane z efektywnym systemem wsparcia organizacji pozarządowych uwzględniającym specyfikę i potrzeby regionu.

Wnioski

→ Pomimo rozwoju systemu wsparcia organizacji pozarządowych, ich kondycja, szczególnie finansowo-organizacyjna, pozostaje niestabilna.

→ Stałej profesjonalizacji wymagają kompetencje pomorskich organizacji pozarządowych, szczególnie w zakresie realizacji zadań na rzecz budowy regionalnej wspólnoty, uwzględniających specyfikę i potrzeby regionu oraz w zakresie rozwoju przedsiębiorczości społecznej.

- Pomorski sektor kultury charakteryzuje wysoki poziom stabilności instytucjonalnej. Działania w zakresie animacji środowiskowej podejmują nieformalne grupy, instytucje samorządowe lub quasi-samorządowe, jak np. lokalne domy kultury czy rady dzielnic i osiedli, a także podmioty komercyjne. Obserwuje się proces powstawania nowych podmiotów zajmujących się animacją środowiskową – nadal jednak dominują publiczne instytucje kultury. Problemem są różnice w dostępie do instytucji kultury oraz oferta niedostosowana do zmieniającej się rzeczywistości i nowych potrzeb odbiorców, w tym zbyt mało działań wykorzystujących potencjał tzw. „srebrnego pokolenia”.

- Pomorze jest bardzo zróżnicowane kulturowo i etnograficznie. Ważnym, nie w pełni wykorzystanym, czynnikiem rozwoju lokalnego i regionalnego, jest wielokulturowość Pomorza, w tym potencjał kulturowy mniejszości narodowych. Natomiast wielką, efektywnie wykorzystaną wartością stanowi tradycja historyczna Gdańska, jako wielokulturowego miasta hanzeatyckiego oraz miejsca narodzin zrywu solidarnościowego. Podejmowane są działania służące zachowaniu języka kaszubskiego i upowszechnianiu tradycji kaszubskiej, w tym jej rozwojowi i uwspółcześnieniu.
- Wysoki udział mieszkańców w spektaklach teatralnych i wydarzeniach muzycznych plasuje województwo pomorskie wśród 4 województw, w których ten wskaźnik był najwyższy (w 2016 r. 497 widzów i słuchaczy w przeliczeniu na 1 tys. ludności). Bogata oferta instytucji kultury obejmuje zarówno duże wydarzenia gromadzące liczną publiczność (np. Solidarity of Arts, Festiwal Polskich Filmów Fabularnych, Actus Humanus, Open'er Festival), jak i przedsięwzięcia typu wystawy czy spektakle. Spada natomiast udział mieszkańców Pomorza w imprezach organizowanych przez domy/ośrodki kultury i kluby.
- Wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w budżetach pomorskich JST w 2016 r. stanowiły 3,5% (w Polsce – 3,5%), natomiast miesięczne wydatki na kulturę i rekreację na 1 osobę w gospodarstwie domowym w 2016 r. wynosiły 78,85 zł (w Polsce – 78,06).
- Bariere w edukacji kulturowej, zwłaszcza dzieci i młodzieży, stanowi brak mechanizmów stałej współpracy między resortem edukacji i kultury – zarówno na poziomie państwa, jak i na szczeblu lokalnym. Współpraca ośrodków kultury ze szkołami kształtuje się na niezadowalającym poziomie, niewystarczające jest przygotowanie pracowników oświaty oraz pracowników instytucji kultury do podejmowania wspólnych inicjatyw. Na tle kraju pomorskie niekorzystnie wypada pod względem liczby bibliotek (w 2016 r. 11. miejsce w skali kraju). Pozytywnym trendem jest rozszerzanie oferty bibliotek o multimedia oraz urozmaicone formy aktywności kulturowej dla odbiorców w różnym wieku, wykraczające poza tradycyjne wypożyczanie i udostępnianie księgozbioru.
- Wzrasta poziom zainteresowania Pomorzán zdrowym i aktywnym stylem życia. W większych miastach dużym zainteresowaniem cieszą się masowe imprezy sportowe. Rośnie także liczba osób systematycznie korzystających z obiektów sportowych (basenów, siłowni, ścieżek rowerowych). Jednak oferta kierowana do osób w wieku 50 lat i więcej nadal jest niedostateczna.
- Nowoczesnym i funkcjonalnym obiektem sportowym (m.in. boiska typu Orlik), przystosowanym do wielu form aktywności fizycznej, rzadko towarzyszy zróżnicowana oferta. Problemem jest też dostępność tych obiektów. Niedostateczny poziom zaangażowania oraz współpracy podmiotów środowiska sportowego z JST (w tym ze szkołami) nie służy tworzeniu atrakcyjnej oferty sportowej i rekreacyjnej dostosowanej do różnych grup odbiorców. Mając na uwadze położenie województwa pomorskiego, niewystarczająca jest promocja i upowszechnianie dyscyplin charakterystycznych dla regionu, takich jak np. żeglarstwo.

Wnioski

- Relatywnie niska aktywność kulturowa mieszkańców w dużej mierze jest skutkiem braku polityki edukacyjnej w zakresie kultury oraz niskiego poziomu współpracy jednostek edukacyjnych i kultury.
- Niewykorzystany potencjał instytucji kultury i obiektów sportowych jest barierą dla rozwoju aktywności mieszkańców Pomorza.

- W województwie pomorskim istnieją liczne osiedla i dzielnice pozbawione jasno wyodrębnionych przestrzeni publicznych, z którymi utożsamiałaby się lokalna społeczność, stanowiących jednocześnie miejsce koncentracji życia społecznego. Zjawisko to dotyczy przede wszystkim wielkich osiedli sprzed 1990 r. oraz niektórych miast. Bariery dla prawidłowego rozwoju przestrzeni publicznych jest niewystarczające zaangażowanie społeczności lokalnych w proces ich kształtowania.
- Samorzady terytorialne podejmują działania wspierające organizacje pozarządowe pracujące na rzecz poprawy jakości przestrzeni publicznej oraz integracji mieszkańców, poprzez politykę konkursów grantowych i wydzielonych budżetów obywatelskich. Zarówno aspekt merytoryczny tych działań, jak i środki przeznaczane na ten cel, są jednak niewystarczające, co powoduje, iż działania tego typu mają często charakter akcyjny. Znacznym problemem jest również estetyzacja pomorskich miast i szerzej – przestrzeni publicznej, w tym dowolność architektoniczna. Poprawie tej sytuacji służą podejmowane przez miasta kompleksowe działania rewitalizacyjne mające na celu przeciwdziałanie wykluczeniu społeczności lokalnych.

Wnioski

- Rozwój przestrzeni publicznych ma często nieskoordynowany i akcyjny charakter.
- Poziom zaangażowania społeczności lokalnych i organizacji pozarządowych w tego typu działania jest niewystarczający.

Edukacja

- Mimo wzrostu odsetka dzieci objętych edukacją przedszkolną, jaki nastąpił w województwie pomorskim w latach 2012-2016 (66,1% w 2012 r. do 76,3 w 2016 r.), udział dzieci w edukacji przedszkolnej w województwie pomorskim jest niższy od średniej krajowej (81,1%).
- Podwyższenie wieku rozpoczęcia edukacji szkolnej i obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego – jednego z elementów reformy systemu oświaty – skutkuje pozostaniem w placówkach przedszkolnych większej liczby dzieci, co w istotny sposób utrudnia (zwłaszcza w dużych ośrodkach miejskich) dostęp do edukacji przedszkolnej.

Wnioski

- Dostępność edukacji przedszkolnej pozostaje na niewystarczającym poziomie i jest zróżnicowana przestrzennie.
- Średnie wyniki egzaminów zewnętrznych uczniów pomorskich szkół utrzymują się na poziomie średniej krajowej:
 - sprawdzian szóstoklasisty – w 2016 r. 61,0% (w kraju 63,0%);

- egzamin gimnazjalny – w 2017 r. z części humanistycznej (język polski) 68,0%, z części matematycznej 47,0% (w kraju odpowiednio 69,0% i 47,0%);
 - matura – w 2017 r. 78,1% (w kraju 78,5%).
- Utrzymuje się tendencja polaryzacji wyników wszystkich egzaminów zewnętrznych ze względu na lokalizację szkoły (np. w 2016 r. średni wynik sprawdzianu szóstoklasisty na wsiach osiągnął 56,0%, podczas gdy w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców – 68,0%).
 - W związku z szybko zmieniającą się rzeczywistością społeczną i postępem technologicznym, dostrzega się konieczność zwiększania kompetencji nauczycieli w zakresie dostosowania metod i treści kształcenia. Potrzebne są także kompetencje w obszarze pracy z dziećmi imigrantów i uczniami powracającymi do polskich szkół po długim pobycie za granicą.
 - Zmiany w systemie oświaty, polegające m.in. na zmianie struktury szkolnej, wymagają uzupełniania niezbędnych kwalifikacji umożliwiających nauczycielom pozostanie w zawodzie.
 - Zmienia się formuła funkcjonowania regionalnych ośrodków doskonalenia nauczycieli. Ogranicza się liczbę krótkich, incydentalnych form doskonalenia na rzecz budowy przedmiotowych oraz problemowych sieci współpracy i samokształcenia skupiających dyrektorów szkół, nauczycieli przedmiotowych oraz psychologów i pedagogów szkolnych (41 sieci – CEN; 30 sieci – ODN).
 - Systematycznie rozwija się dialog edukacyjny między samorządem regionalnym a samorządami powiatowymi – szczególną rolę odgrywa organizowane corocznie Forum Pomorskiej Edukacji (regionalnej debaty o najważniejszych problemach edukacji na Pomorzu) oraz działania podejmowane przez Pomorską Radę Oświatową – jedyną w Polsce radą oświatową o zasięgu regionalnym. Jednak w województwie pomorskim funkcjonuje mała liczba rad szkół oraz rad oświatowych.
 - Problemem pozostaje niewystarczająca współpraca między powiatami i gminami. Zjawisko to powoduje brak spójności edukacyjnej na poziomie gminy i powiatu oraz utrudnia tworzenie kompleksowej oferty szkolnej dostosowanej do potrzeb środowiska lokalnego i regionalnego, w tym do potrzeb lokalnego i regionalnego rynku pracy. Obserwuje się natomiast rozwój współpracy w zakresie realizacji podstawy programowej pomiędzy szkołami podstawowymi a przedszkolami.
 - Prowadzenie polityki edukacyjnej utrudnia brak możliwości badania losów absolwentów na poszczególnych etapach edukacyjnych z poziomu regionu.

Wnioski

- Problemem województwa pomorskiego jest niezadowalająca jakość kształcenia ogólnego i znaczne przestrzenne zróżnicowanie wyników egzaminacyjnych.
- Na jakość edukacji istotny wpływ ma uspołecznienie systemu oświaty, które wciąż jest w regionie na niewystarczającym poziomie.
- Problemem jest brak systemu doradztwa metodycznego pozwalającego na wsparcie nauczycieli w ich środowisku pracy.

- W pomorskich szkołach (szczególnie wiejskich) w niezadowalającym stopniu podejmuje się działania zorientowane na wzrost ogólnego zaangażowania i aspiracji młodzieży, np. udział w konkursach, działaniach na rzecz społeczności lokalnej (działalność samorządowa w szkołach) i najbliższego regionu (wspieranie inicjatyw obywatelskich młodzieży itp.).
- Pozytywnie należy ocenić działania samorządów lokalnych oraz pomorskich szkół wyższych wdrażające – we współpracy z samorządem regionalnym – rozwiązania o charakterze systemowym w ramach przedsięwzięcia strategicznego „Zdolni z Pomorza”. Poza tymi działaniami, mało jest form związanych z efektywnym i wszechstronnym wspieraniem uzdolnień. Samorzady lokalne prowadzą działania wspierające uczniów szczególnie uzdolnionych jedynie w formie pomocy stypendialnej i nagród za osiągnięcia edukacyjne.
- W odniesieniu do uczniów z deficytami brakuje funkcjonalnej integracji istniejących instytucji w zakresie podejmowanych działań w ramach rozpoznawania, zapobiegania i niwelowania skutków zjawisk dysfunkcyjnych oraz patologicznych wśród dzieci i młodzieży oraz w ich otoczeniu. Zjawiska te będą się nasilały i wymagają zwiększenia wysiłków profilaktyczno-zaradczych.

Wnioski

→ W województwie pomorskim nadal zauważa się niewystarczające systemowe wsparcie uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych.

- Obserwuje się pozytywny trend związany ze stopniową zmianą wyborów edukacyjnych pomorskiej młodzieży. Systematycznie rośnie odsetek absolwentów szkół zawodowych, którzy otrzymują dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe. Świadczy to o wzroście efektywności kształcenia (w sesji letniej w województwie pomorskim dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe otrzymało odpowiednio w 2013 r. – 62,4% absolwentów szkół zawodowych, a w 2017 r. – 72,5%). Niemniej jednak wyniki te nadal świadczą o niższej i odbiegającej od średniej krajowej efektywności tego kształcenia.
- Wskutek działań podjętych przez Samorząd Województwa Pomorskiego (we współpracy z organami prowadzącymi, instytucjami reprezentującymi pracodawców oraz instytucjami rynku pracy), istotnej zmianie uległ profil kształcenia zawodowego w regionie. Dostosowano go do sytuacji społeczno-gospodarczej oraz potrzeb branż kluczowych dla rozwoju województwa. Jednak w dalszym ciągu istnieje konieczność systemowego wsparcia współpracy szkół zawodowych z pracodawcami i instytucjami rynku pracy.

Wnioski

→ Pomimo podjętych działań systemowych, nadal widoczne są deficyty związane z dostosowaniem kształcenia zawodowego do potrzeb regionalnej gospodarki, zwłaszcza w zakresie bieżącej współpracy placówek z otoczeniem gospodarczym i społecznym.

2. ANALIZA SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ol style="list-style-type: none"> 1. Dodatnie saldo migracji i najlepsze na tle kraju wskaźniki demograficzne. 2. Wzrost poziomu zatrudnienia. 3. duża dynamika tworzenia nowych podmiotów gospodarczych. 4. Poprawa dostępności transportowej regionu. 5. Różnorodność kulturowa i duże nasycenie miejscami i obiektami dziedzictwa kulturowego i instytucji kultury. 6. Staly rozwój oferty pozaczytelniczej pomorskich bibliotek. 7. Wzrost zainteresowania Pomorzan zdrowym i aktywnym stylem życia. 8. Wzrost liczby dzieci objętych edukacją przedszkolną. 9. Rozwinięta infrastruktura oświatowa. 10. Podejmowane z poziomu regionu działania systemowe na rzecz: <ul style="list-style-type: none"> – integracji instytucji rynku pracy, pomocy i integracji społecznej – rozwoju szkolnictwa zawodowego – wsparcia uczniów szczególnie uzdolnionych – budowy systemu doskonalenia nauczycieli – rozwoju dialogu edukacyjnego w regionie 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Starzenie się społeczeństwa, niewystarczające wsparcie na rzecz aktywizacji seniorów. 2. Niewystarczający poziom współpracy, szczególnie w relacji: podmioty edukacyjne – instytucje rynku pracy – instytucje pomocy i integracji społecznej, a także podmioty edukacyjne – instytucje kultury i organizacje pozarządowe. 3. Niska mobilność zawodowa i przestrzenna mieszkańców. 4. Oferta kształcenia ustawicznego słabo powiązana z oczekiwaniami pracodawców. 5. Niewykorzystywanie przez JST potencjału podmiotów ekonomii społecznej/organizacji pozarządowych w realizacji zadań publicznych. 6. Niewystarczająca aktywność obywatelska oraz społeczna. 7. Utrzymujące się zróżnicowanie terytorialne w dostępie do kultury. 8. Słaba promocja i brak rozwoju dyscyplin sportowych charakterystycznych dla regionu. 9. Niewystarczające zaangażowanie społeczności lokalnych w proces kształtowania przestrzeni publicznych. 10. Niewykorzystane możliwości szkół w zakresie kształtowania postaw obywatelskich, świadomego uczestnictwa w kulturze i życiu społecznym oraz propagowania zdrowego trybu życia i sportu powszechnego. 11. Brak systemowych działań na rzecz wsparcia integracji imigrantów.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ol style="list-style-type: none"> 1. Napływ cudzoziemców zainteresowanych podjęciem pracy w regionie. 2. Przepisy promujące współpracę szkół zawodowych z pracodawcami. 3. Rozwiązania prawne ułatwiające powierzanie zadań publicznych organizacjom pozarządowym. 4. Cyfryzacja kraju, w tym cyfryzacja polskich szkół i instytucji kultury. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nadmierna centralizacja ograniczająca możliwości kształtowania zgodnej z potrzebami regionu polityki: zatrudnienia, społecznej i edukacyjnej. 2. Deficyt pracowników w niektórych branżach gospodarki. 3. Niedostateczne wsparcie kobiet powracających na rynek pracy. 4. Brak rozwiązań systemowych w zakresie polityki migracyjnej. 5. Restrykcyjne przepisy i rozbudowane procedury utrudniające zakładanie i prowadzenie działalności gospodarczej. 6. Wykluczenie kompetencyjne, w tym kulturowe i cyfrowe niektórych grup społecznych.

	<p>7. Brak mechanizmów stałej współpracy między resortami właściwymi ds. rodziny, pracy i polityki społecznej, edukacji i kultury.</p> <p>8. Utrata najzdolniejszych absolwentów oraz dobrze wykwalifikowanej kadry.</p> <p>9. Brak stabilizacji programowej i organizacyjnej szkół.</p>
--	--

3. WYZWANIA

Najważniejsze wyzwania stojące przed województwem pomorskim do roku 2020 w obszarze aktywności zawodowej i społecznej to:

- a) **Powszechne zatrudnienie** – zwiększenie zatrudnienia mieszkańców we wszystkich grupach wiekowych dzięki aktywizacji pomorskich zasobów pracy, sprzyjaniu włączaniu społecznemu i upowszechnianiu idei uczenia się przez całe życie, a także wspieraniu imigrantów we wchodzeniu na pomorski rynek pracy.
- b) **Regionalna wspólnota mieszkańców** – wzrost aktywności społecznej i obywatelskiej Pomorzan we wszystkich grupach wiekowych na bazie: edukacji kulturowej, bogatego dziedzictwa regionu, silnego sektora organizacji pozarządowych, trwałej integracji społecznej, szerokiego uczestnictwa w kulturze, powszechnie dostępnej infrastruktury społecznej oraz przyjaznych mieszkańcom przestrzeni publicznych.
- c) **Wysokiej jakości edukacja** – zwiększenie udziału dzieci w edukacji przedszkolnej, wszechstronne oraz atrakcyjne kształcenie kompetencji kluczowych i zawodowych wszystkich mieszkańców regionu wspierające rozwój ich kreatywności i talentów, poprawa kondycji zawodowej pomorskich nauczycieli i rozwój dialogu edukacyjnego.

Powyższe wyzwania determinują wybór celów, priorytetów i działań w ramach Programu.

II. CZĘŚĆ PROJEKCYJNA

1. CELE, PRIORYTETY I DZIAŁANIA

CEL GŁÓWNY Aktywni Pomorzanie		
CEL SZCZEGÓŁOWY 1 Wysoki poziom zatrudnienia	CEL SZCZEGÓŁOWY 2 Wysoki poziom kapitału społecznego	CEL SZCZEGÓŁOWY 3 Efektywny system edukacji
Priorytet 1.1 Aktywność zawodowa bez barier	Priorytet 2.1. Silny sektor pozarządowy	Priorytet 3.1 Edukacja dla rozwoju i zatrudnienia
Priorytet 1.2 Adaptacja do zmian na rynku pracy	Priorytet 2.2 Regionalna wspólnota	Priorytet 3.2 Indywidualne ścieżki edukacji

Realizacja Programu przyczyni się do: wzrostu zatrudnienia i kompetencji zawodowych mieszkańców i imigrantów, ograniczenia ubóstwa i wykluczenia społecznego, wzmocnienia podstawowych funkcji rodziny, kształtowania kompetencji kluczowych oraz zapewnienia możliwości wszechstronnego rozwoju dzieci i młodzieży, wzmocnienia regionalnej wspólnoty obywatelskiej i kulturowej przy jednoczesnym zachowaniu więzi lokalnych oraz włączenia szerokiego grona partnerów w określanie i realizację polityki rozwoju.

Miara sukcesu

Wskaźnik zatrudnienia w roku 2020 wyższy niż średnia dla Polski oraz nie mniejszy niż 90% średniej dla UE.

Cel szczegółowy 1. Wysoki poziom zatrudnienia Wybór strategiczny		
Aktywizacja osób biernych zawodowo i bezrobotnych we wszystkich grupach wiekowych, integracja zawodowa imigrantów, rozwój usług społecznych i ekonomii społecznej, wsparcie profilowanego kształcenia ustawicznego.		
Zobowiązania Samorządu Województwa Pomorskiego	Nazwa	Status
	1. Wdrożenie regionalnego systemu monitorowania i ewaluacji sytuacji na rynku pracy, w oparciu o pomorskie obserwatorium rynku pracy.	<i>Aktualne</i>

	2. Integracja działań regionalnych instytucji rynku pracy, pomocy i integracji społecznej w zakresie pomocy w wychodzeniu z bierności zawodowej mieszkańców województwa.	<i>Aktualne</i>
	3. Wdrożenie regionalnego systemu poradnictwa zawodowego.	<i>Aktualne</i>
Oczekiwania wobec administracji centralnej	Nazwa	Status
	Wyposażenie samorządów województw w narzędzia realnego wpływu na kształtowanie i koordynowanie regionalnej polityki rynku pracy, w tym zwiększenie decyzyjności w zakresie dysponowania środkami Funduszu Pracy na poziomie regionu.	<i>Aktualne</i>
	Stworzenie mechanizmów prawnych i technicznych ścisłej współpracy instytucji rynku pracy oraz pomocy i integracji społecznej na rzecz aktywizacji zawodowej osób objętych pomocą społeczną, zdolnych do podjęcia pracy.	<i>Aktualne</i>
	Rozszerzenie wachlarza zachęt dla pracodawców zatrudniających osoby niepełnosprawne i starsze oraz stworzenie zachęt dla osób niepełnosprawnych w celu ich aktywizacji zawodowej.	<i>Aktualne</i>
	Stworzenie systemu zachęt dla pracodawców zatrudniających osoby w niepełnym wymiarze godzin i szkolących swoich pracowników.	<i>Aktualne</i>
Obszary współpracy ponadregionalnej i międzynarodowej	Nazwa	Status
	Zawody (rzemiosła) tradycyjne wykorzystujące specyficzne zasoby gospodarcze, m.in. w obszarze transgranicznym.	<i>Czasowo zawieszona</i>
	Wspólny rynek pracy w obszarze Południowego Bałtyku.	<i>Aktualne</i>

Wskaźniki kontekstowe

Lp.	Wskaźnik	Wartość bazowa	Wartość docelowa (2020)	Źródło danych
1.	Stopa bezrobocia	10,1 % (2013)	nie wyższa niż 4%	GUS

Priorytet 1.1.	
Aktywność zawodowa bez barier	
Zakres priorytetu	W ramach Priorytetu podjęte zostaną działania prowadzące do zwiększenia aktywności zawodowej osób pozostających bez pracy (w tym seniorów) oraz umożliwiające jej godzenie z życiem prywatnym, a także wspierające inicjowanie działalności gospodarczej. Podjęte zostaną również działania służące adaptacji imigrantów na pomorskim rynku pracy. Dla osiągnięcia zaplanowanych efektów nastąpi koordynacja i poprawa skuteczności działań aktywizacyjnych instytucji rynku pracy oraz pomocy i integracji społecznej, a także profesjonalizacja podmiotów ekonomii społecznej ukierunkowanej na reintegrację społeczną i zawodową osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym.
Kluczowi partnerzy	<ol style="list-style-type: none"> 1. instytucje rynku pracy 2. instytucje pomocy i integracji społecznej 3. jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne oraz spółki z udziałem jednostek samorządu terytorialnego 4. związki i stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego 5. podmioty ekonomii społecznej 6. organizacje pozarządowe 7. instytucje edukacyjne 8. izby gospodarcze i organizacje przedsiębiorców, przedsiębiorcy 9. organizacje pracobiorców 10. LGD i LGR
Źródła finansowania	<ul style="list-style-type: none"> – środki JST – środki SWP – środki europejskie w dyspozycji SWP – środki europejskie w dyspozycji krajowej – środki w ramach innych zagranicznych instrumentów finansowych – środki krajowe (m.in. Fundusz Pracy, PFRON) – środki organizacji pozarządowych

Wskaźniki programowe

	Wskaźnik	Wartość bazowa	Wartość docelowa (2020)	Źródło danych
Wskaźniki produktu				
1	Odsetek osób objętych wsparciem w ramach programów na rzecz promocji zatrudnienia do średniej liczby bezrobotnych	36,4% (2015)	nie niższa niż bazowa	WUP
Wskaźniki rezultatu				
1	Odsetek osób zatrudnionych po uzyskaniu wsparcia w ramach programów na rzecz promocji zatrudnienia	71,6% (2015)	nie niższa niż bazowa	WUP

Działanie 1.1.1.	Mobilność zawodowa
Zakres interwencji (typy przedsięwzięć)	<ul style="list-style-type: none"> – Wdrażanie kompleksowych rozwiązań w zakresie aktywizacji zawodowej osób pozostających w najtrudniejszej sytuacji na rynku oraz imigrantów poprzez wsparcie w ramach usług rynku pracy i z wykorzystaniem instrumentów rynku pracy. – Wspieranie rozpoczęcia działalności gospodarczej. – Wspieranie inicjatyw na rzecz podnoszenia mobilności przestrzennej (regionalnej i międzyregionalnej) osób pozostających bez pracy. – Wdrażanie mechanizmów ułatwiających powrót na rynek pracy oraz łączenie obowiązków zawodowych z prywatnymi, m.in. w zakresie zapewnienia opieki nad osobami zależnymi, w tym wspieranie powstawania i rozwój istniejących miejsc zorganizowanej opieki nad dziećmi do lat 3. – Tworzenie warunków dla wydłużenia aktywności zawodowej. – Doskonalenie kompetencji kadr publicznych służb zatrudnienia.
Strategiczne kryteria identyfikacji przedsięwzięć	<p>Horyzontalne (z SRWP): Stosowane jako preferencje:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. partnerstwo i partycypacja 2. wzrost zatrudnienia 3. potrzeby grup defaworyzowanych i wykluczonych 4. cyfryzacja
	<p>Specyficzne (dla RPS): Preferencje dla przedsięwzięć: W zakresie wdrażania kompleksowych rozwiązań dot. aktywizacji zawodowej oraz wspierania inicjatyw na rzecz podnoszenia mobilności przestrzennej:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. realizowanych w oparciu o przeprowadzoną indywidualną diagnozę 2. realizowanych w porozumieniu z pracodawcami 3. skierowanych w szczególności do: <ol style="list-style-type: none"> a) osób poniżej 30 roku życia b) osób powyżej 50 roku życia c) osób długotrwale bezrobotnych d) osób niepełnosprawnych e) osób o niskich kwalifikacjach zawodowych f) kobiet g) imigrantów <p>W zakresie zapewnienia opieki nad osobami zależnymi oraz stosowania elastycznych form zatrudnienia:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. realizowane w partnerstwie z organizacjami pozarządowymi/ podmiotami ekonomii społecznej i/lub pracodawcami.
Obszary Strategicznej Interwencji	<p>OSI: Preferencja:</p> <ul style="list-style-type: none"> – obszar całego województwa
	Uszczegółowienie OSI:

	<p>W zakresie aktywizacji zawodowej:</p> <ul style="list-style-type: none"> – obszary o wysokiej stopie bezrobocia <p>W zakresie inicjowania przedsiębiorczości:</p> <ul style="list-style-type: none"> – obszary o niskim poziomie aktywności gospodarczej lub obszary o wysokiej stopie bezrobocia
Przedsięwzięcia strategiczne	–

Działanie 1.1.2.	Aktywizacja społeczno-zawodowa
Zakres interwencji (typy przedsięwzięć)	<ul style="list-style-type: none"> – Aktywizacja zawodowa osób biernych zawodowo. – Wdrażanie kompleksowych rozwiązań w zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej osób dotkniętych i zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz imigrantów, z wykorzystaniem instrumentów aktywizacji edukacyjnej, społecznej i zawodowej. – Wsparcie powstawania oraz profesjonalizacja istniejących podmiotów ekonomii społecznej, m.in. poprzez działania inwestycyjne, doradcze i koordynacyjne, a także wdrażanie modelowych/pilotażowych rozwiązań w sferze ekonomii społecznej oraz promocję dobrych praktyk. – Zwiększanie dostępności do usług społecznych świadczonych w interesie ogólnym. – Wspieranie działalności rad seniorów. – Tworzenie warunków do powstawania pomorskiego systemu informacyjnego dedykowanego seniorom. – Wspieranie rozwoju środowiskowych form aktywizacji społecznej dzieci i młodzieży (profilaktyka wykluczenia społecznego). – Działania aktywizujące na rzecz usamodzielnianej młodzieży. – Doskonalenie kwalifikacji i profesjonalizacji kadr pomocy i integracji społecznej.
Strategiczne kryteria identyfikacji przedsięwzięć	<p>Horyzontalne (z SRWP): Stosowane jako preferencje:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. wzrost zatrudnienia 2. potrzeby grup defaworyzowanych i wykluczonych
	<p>Specyficzne (dla RPS): Preferencje dla przedsięwzięć:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. realizowanych we współpracy instytucji integracji i pomocy społecznej z instytucjami rynku pracy, organizacjami pozarządowymi oraz z innymi wybranymi partnerami z listy partnerów kluczowych 2. wykorzystujących wolontariat i animację środowiskową jako narzędzia aktywizacji społecznej <p><i>Powyższe preferencje nie dotyczą typów przedsięwzięć nr 3, 5, 6 i 9.</i></p>
Obszary Strategicznej Interwencji	<p>OSI:</p> <ul style="list-style-type: none"> – obszar całego województwa
	<p>Uszczegółowienie OSI:</p> <p>W zakresie wdrażania kompleksowych rozwiązań dotyczących aktywizacji społeczno-zawodowej osób, zwiększania dostępności do usług</p>

	społecznych oraz wspierania rozwoju środowiskowych form aktywizacji społecznej dzieci i młodzieży: – obszary ponadprzeciętnego poziomu wykluczenia społecznego
Przedsięwzięcia strategiczne	–

Priorytet 1.2.

Adaptacja do zmian na rynku pracy

Zakres priorytetu	Przewidziany w ramach Priorytetu obszar interwencji zwiększy dostępność usług z zakresu całonocnego poradnictwa zawodowego, a także umożliwi wprowadzenie rozwiązań zapewniających pracodawcom oraz pracownikom adaptowanie się do zmieniającej się sytuacji gospodarczej. Poprzez dostosowanie oferty kształcenia i szkolenia wdrażane będą zindywidualizowane programy szkoleniowe, umożliwiające zmianę lub podnoszenie kwalifikacji, zapewniona zostanie trwałość zatrudnienia i możliwość właściwego profilowania działalności przedsiębiorstw.
Kluczowi partnerzy	<ol style="list-style-type: none"> 1. jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne oraz spółki z udziałem jednostek samorządu terytorialnego 2. związki i stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego 3. instytucje edukacyjne 4. instytucje rynku pracy 5. organizacje pracobiorców 6. izby gospodarcze i organizacje przedsiębiorców, przedsiębiorcy 7. organizacje pozarządowe
Źródła finansowania	<ul style="list-style-type: none"> – środki JST (m.in. subwencja oświatowa na zadania pozaszkolne) – środki europejskie w dyspozycji SWP – środki europejskie w dyspozycji krajowej – środki w ramach innych zagranicznych instrumentów finansowych – środki krajowe (m.in. Fundusz Pracy, PFRON) – środki organizacji pozarządowych

Wskaźniki programowe

Wskaźnik		Wartość bazowa	Wartość docelowa (2020)	Źródło danych
Wskaźniki produktu				
1	Liczba pracujących objętych działaniami adaptacyjnymi do zmian na rynku pracy	0 (2013)	4 300	DEFS
Wskaźniki rezultatu				
2	Odsetek osób pracujących, które po uzyskaniu wsparcia podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie	0 (2013)	57%	DEFS

Działanie 1.2.1	Skuteczne poradnictwo zawodowe
Zakres interwencji (typy przedsięwzięć)	Zakres interwencji realizowany będzie w ramach zobowiązania <i>Wdrożenie regionalnego systemu poradnictwa zawodowego</i> .
Strategiczne kryteria identyfikacji przedsięwzięć	Horyzontalne (z SRWP): Stosowane jako preferencje: 1. innowacyjność 2. wzrost zatrudnienia
	Specyficzne (dla RPS): Preferencje dla przedsięwzięć: 1. realizowanych w partnerstwie co najmniej dwóch spośród następujących podmiotów: – instytucje rynku pracy – instytucje edukacyjne – instytucje integracji i pomocy społecznej
Obszary Strategicznej Interwencji	OSI: – obszar całego województwa
	Uszczegółowienie OSI: –
Przedsięwzięcia strategiczne	–

Działanie 1.2.2.	Profilowana oferta kształcenia ustawicznego
Zakres interwencji (typy przedsięwzięć)	<ul style="list-style-type: none"> – Wdrażanie kompleksowej i zindywidualizowanej oferty wsparcia pracodawców w zakresie identyfikacji i analizy potrzeb szkoleniowych oraz realizacji procesu szkolenia. – Wdrażanie programów typu <i>outplacement</i>, aktywizacji zawodowej (adaptacyjności), skierowanych do pracowników zagrożonych zwolnieniem lub będących w okresie wypowiedzenia w związku z restrukturyzacją. – Zwiększenie aktywności szkół zawodowych w zakresie realizacji form kształcenia ustawicznego (m.in. kwalifikacyjne kursy zawodowe i kursy umiejętności zawodowych) na potrzeby branż kluczowych dla rozwoju województwa.
Strategiczne kryteria identyfikacji przedsięwzięć	Horyzontalne (z SRWP): Stosowane jako preferencje: 1. wzrost zatrudnienia
	Specyficzne (dla RPS): Wylącznieść dla przedsięwzięć: – realizowanych z inicjatywy pracodawcy pod kątem zdiagnozowanych potrzeb Preferencje dla przedsięwzięć: – obejmujących zakresem działania osoby powyżej 50 roku życia i o niskich kwalifikacjach zawodowych

Obszary Strategicznej Interwencji	OSI: – obszar całego województwa
	Uszczegółowienie OSI: –
Przedsięwzięcia strategiczne	–

Cel szczegółowy 2

Wysoki poziom kapitału społecznego

Wybór strategiczny

Organizacje pozarządowe (stymulujące aktywność społeczną), tożsamość regionalna i lokalna (czerpiące z bogatego i różnorodnego dziedzictwa kulturowego regionu), aktywizacja i integracja społeczna, w tym imigrantów i seniorów, uczestnictwo w kulturze i innych formach aktywności społecznej (m.in. sporcie), a także rewitalizacja i przestrzenie publiczne.

Zobowiązania Samorządu Województwa Pomorskiego	Nazwa	Status
	Utworzenie regionalnego systemu wsparcia organizacji pozarządowych.	<i>Aktualne</i>
Oczekiwania wobec administracji centralnej	Nazwa	Status
	Objęcie procedurą kontraktu terytorialnego istotnego strumienia środków pozostających w dyspozycji ministra właściwego do spraw pracy i polityki społecznej przeznaczonych na integrację społeczną i realizację inicjatyw organizacji pozarządowych.	<i>Aktualne</i>
	Określenie standardów urbanistycznych dla zapewnienia na etapie planowania odpowiedniej dostępności do lokalnej infrastruktury społecznej i do przestrzeni publicznych.	<i>Zrealizowane</i>
Obszary współpracy ponadregionalnej i międzynarodowej	Nazwa	Status
	Tożsamość europejska (w tym zwłaszcza bałtycka) wspierana m.in. wymianą kulturalną.	<i>Czasowo zamieszona</i>
	Międzynarodowe sieci wolontariatu wspierające aktywność obywateli.	<i>Czasowo zamieszona</i>

Wskaźniki kontekstowe

Lp.	Wskaźnik	Wartość bazowa	Wartość docelowa (2020)	Źródło danych
1.	Odsetek podatników, którzy dokonali odliczeń „1% podatku” na organizacje pożytku publicznego	57,1% (2013)	70%	ROPS

Priorytet 2.1. Silny sektor pozarządowy	
Zakres priorytetu	W ramach Priorytetu podjęte zostaną systemowe działania w zakresie współpracy i wspierania organizacji pozarządowych. Dzięki interwencji organizacje pozarządowe staną się bardziej profesjonalne, rozszerzą i podniosą jakość realizowanych zadań publicznych i staną się jednym z głównych partnerów jednostek samorządu terytorialnego.
Kluczowi partnerzy	<ol style="list-style-type: none"> 1. organizacje pozarządowe 2. Pomorska Rada Organizacji Pozarządowych 3. jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne oraz spółki z udziałem jednostek samorządu terytorialnego 4. związki i stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego 5. instytucje pomocy i integracji społecznej 6. instytucje rynku pracy 7. LGD i LGR
Źródła finansowania	<ul style="list-style-type: none"> – środki JST – środki europejskie w dyspozycji SWP – środki europejskie w dyspozycji krajowej – środki w ramach innych zagranicznych instrumentów finansowych – środki organizacji pozarządowych – środki krajowe (m.in. FIO, Fundusz Promocji Kultury, PFRON)

Wskaźniki programowe

Wskaźnik		Wartość bazowa	Wartość docelowa (2020)	Źródło danych
Wskaźniki produktu				
1	Liczba funkcjonujących struktur sieciowych wspierających organizacje pozarządowe	25 (2013)	50	ROPS
Wskaźniki rezultatu				
1	Liczba nowopowstałych organizacji pozarządowych objętych wsparciem przez struktury sieciowe	150 (2013)	1750	ROPS

Działanie 2.1.1.	Systemowe rozwiązania na rzecz sektora pozarządowego
Zakres interwencji (typy przedsięwzięć)	Zakres interwencji realizowany będzie w ramach realizacji zobowiązania <i>Utworzenie regionalnego systemu wspierania organizacji pozarządowych.</i>
Strategiczne kryteria identyfikacji przedsięwzięć	Horyzontalne (z SRWP): Stosowane obowiązkowo: <ol style="list-style-type: none"> 1. partnerstwo i partycypacja Stosowane jako preferencje: <ol style="list-style-type: none"> 1. wzrost świadomości obywatelskiej 2. wzrost zatrudnienia

	Specyficzne (dla RPS): Preferencje dla przedsięwzięć: 1. realizowanych w partnerstwie pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego oraz ich związkami i organizacjami pozarządowymi i/lub ich reprezentacjami 2. podnoszących kompetencje jednostek samorządu terytorialnego we współpracy z organizacjami pozarządowymi, w szczególności w zakresie integracji imigrantów
Obszary Strategicznej Interwencji	OSI: – obszar całego województwa
	Uszczegółowienie OSI: –
Przedsięwzięcia strategiczne	–

Priorytet 2.2. Regionalna wspólnota	
Zakres priorytetu	W ramach Priorytetu podjęte zostaną działania zmierzające do wzmocnienia poczucia więzi mieszkańców, w tym imigrantów, z regionem i środowiskiem lokalnym, zwiększenia uczestnictwa mieszkańców (we wszystkich przedziałach wiekowych) w wolontariacie i partycypacji w życiu publicznym, m.in. poprzez działania ukierunkowane na wzrost uczestnictwa w kulturze, sporcie powszechnym i rekreacji. Działania służące wzrostowi integracji społeczności lokalnych wpłyną na poprawę funkcjonalności, estetyki przestrzeni i jakości życia w miastach.
Kluczowi partnerzy	1. jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne oraz spółki z udziałem jednostek samorządu terytorialnego 2. związki i stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego 3. jednostki pomocnicze gmin 4. organizacje pozarządowe 5. instytucje kultury 6. instytucje edukacyjne 7. instytucje pomocy i integracji społecznej 8. instytucje rynku pracy 9. LGD i LGR 10. wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe, 11. izby gospodarcze i organizacje przedsiębiorców, przedsiębiorcy
Źródła finansowania	– środki JST – środki europejskie w dyspozycji SWP – środki europejskie w dyspozycji krajowej – środki w ramach innych zagranicznych instrumentów finansowych – środki szkół wyższych – środki prywatne – środki organizacji pozarządowych – środki krajowe (m.in. FIO, Fundusz Promocji Kultury, PFRON)

Wskaźniki programowe

Wskaźnik	Wartość bazowa	Wartość docelowa (2020)	Źródło danych	
Wskaźniki produktu				
1	Liczba działań z zakresu edukacji kulturowej podejmowanych przez instytucje kultury, dla których organizatorem lub współorganizatorem jest Samorząd Województwa Pomorskiego	10 tys. (2016)	nie mniej niż bazowa	DK
	Powierzchnia obszarów poddanych rewitalizacji	0 (2013)	2 300 ha	DPR
Wskaźniki rezultatu				
1	Liczba uczestników działań z zakresu edukacji kulturowej podejmowanych przez instytucje kultury, dla których organizatorem lub współorganizatorem jest Samorząd Województwa Pomorskiego	300 tys. (2016)	nie mniej niż bazowa	DK
	Liczba mieszkańców na obszarach poddanych rewitalizacji	0 (2013)	136 tys.	DPR

Działanie 2.2.1.	Aktywność społeczna i obywatelska
Zakres interwencji (typy przedsięwzięć)	<ul style="list-style-type: none"> – Programy edukacyjne służące budowaniu postaw obywatelskich oraz tożsamości regionalnej i lokalnej. – Rozwój innowacyjnych form konsultacji społecznych oraz uzupełniająco działania z zakresu upowszechniania wzorca aktywnego uczestnictwa w życiu społeczności. – Rozwój usług dla seniorów, w szczególności o charakterze kulturalno-oświatowym i aktywizującym społecznie. – Uatrakcyjnienie oferty instytucji kultury, głównie poprzez rozwijanie trwałej oferty dla odbiorcy dziecięcego i młodzieżowego, osób starszych i niepełnosprawnych oraz uzupełniająco uruchomienie usług z zakresu e-kultury. – Rozwój społecznych funkcji bibliotek, głównie poprzez poszerzenie oferty pozaczytelniczej oraz promocja czytelnictwa. – Wsparcie inicjatyw podejmowanych pozainstytucjonalnie służących wzbogacaniu oferty kulturalnej skierowanej do różnych grup odbiorców. – Promowanie uczestnictwa w kulturze oraz działań z zakresu wielokulturowości. – Podnoszenie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego na rzecz integracji imigrantów. – Upowszechnianie aktywności fizycznej we wszystkich grupach wiekowych i kształtowanie prawidłowych postaw prozdrowotnych. – Promowanie dyscyplin sportowych wynikających ze specyfiki regionu.
Strategiczne kryteria identyfikacji	Horyzontalne (z SRWP): Stosowane jako preferencje:

przedsięwzięć	<ol style="list-style-type: none"> 1. wzrost świadomości obywatelskiej 2. potrzeby grup defaworyzowanych i wykluczonych 3. cyfryzacja 4. innowacyjność 5. partnerstwo i partycypacja 6. partnerstwo publiczno-prywatne
	<p>Specyficzne (dla RPS): Preferencje dla przedsięwzięć:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. realizowanych w partnerstwie co najmniej dwóch podmiotów z katalogu kluczowych partnerów <p>W zakresie inicjatyw społeczności lokalnych:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. realizowanych w partnerstwie pomiędzy: <ul style="list-style-type: none"> – jednostkami samorządu terytorialnego – LGD/LGR – organizacją/organizacjami pozarządowymi reprezentującymi lokalne środowisko mieszkańców (tj. w których powyżej 50% członków stanowią mieszkańcy obszaru zasięgu przedsięwzięcia) 2. zakładających wykorzystanie/promowanie dziedzictwa historycznego i kulturowego regionu 3. wykorzystujących wolontariat i animację środowiskową jako narzędzia aktywizacji społecznej 4. wspierających lokalne inicjatywy mieszkańców
Obszary Strategicznej Interwencji	<p>OSI:</p> <ul style="list-style-type: none"> – obszar całego województwa <p>W zakresie inicjatyw podnoszących aktywność mieszkańców:</p> <ul style="list-style-type: none"> – obszary ponadprzeciętnego poziomu wykluczenia społecznego
	<p>Uszczegółowienie OSI:</p> <ul style="list-style-type: none"> –
Przedsięwzięcia strategiczne	–

Działanie 2.2.2.	Przestrzeń dla aktywności
Zakres interwencji (typy przedsięwzięć)	<ul style="list-style-type: none"> – Kompleksowe programy rewitalizacyjne mające na celu nadawanie i przywracanie funkcji społecznych zdegradowanym przestrzeniom publicznym, w szczególności miejskim, obejmujące w szczególności: <ol style="list-style-type: none"> a) wspieranie integracji społeczno-zawodowej mieszkańców poprzez przedsięwzięcia doradcze, szkoleniowe, edukacyjne i kulturalne, b) budowę i modernizację infrastruktury społecznej i technicznej oraz elementów zagospodarowania przestrzeni, c) modernizację i dostosowanie budynków w przestrzeni publicznej do nowych zastosowań, d) systemy poprawy bezpieczeństwa publicznego. – Podniesienie atrakcyjności społecznej przestrzeni publicznych na bazie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego.
Strategiczne kryteria identyfikacji	<p>Horyzontalne (z SRWP): Stosowane jako preferencje:</p>

przedsięwzięć	<ol style="list-style-type: none"> 1. partnerstwo i partycypacja 2. jakość przestrzeni 3. potrzeby grup defaworyzowanych i wykluczonych 4. partnerstwo publiczno-prywatne 5. wzrost zatrudnienia
	<p>Specyficzne (dla RPS)</p> <p>W zakresie działania 1:</p> <p>Wylącznieść dla przedsięwzięć:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. zakładających uspołecznienie wypracowania koncepcji i szczegółowych założeń rewitalizacji oraz włączanie lokalnej społeczności zarówno na etapie planowania, jak i realizacji 2. uwzględniających zasady projektowania uniwersalnego, tzn. dostosowanie przestrzeni do potrzeb wszystkich użytkowników <p>Preferencje dla przedsięwzięć:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. realizowanych w partnerstwie co najmniej trzech podmiotów z katalogu kluczowych partnerów, w tym z udziałem organizacji pozarządowej.
Obszary Strategicznej Interwencji	<p>OSI:</p> <p>W zakresie kompleksowej rewitalizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zdegradowane (przestrzennie i społecznie) obszary w miastach <p>W zakresie rozwoju przestrzeni publicznych:</p> <ul style="list-style-type: none"> – obszary ponadprzeciętnego wykluczenia społecznego
	<p>Uszczegółowienie OSI:</p>
Przedsięwzięcia strategiczne	–

Cel szczegółowy 3.

Efektywny system edukacji

Wybór strategiczny

Usługi edukacyjne uwzględniające kompetencje istotne z punktu widzenia rynku pracy, postępu technologicznego i wyzwań cywilizacyjnych; dostęp do edukacji przedszkolnej, system szkolnictwa zawodowego.

	Nazwa	Status
Zobowiązania Samorządu Województwa Pomorskiego	1. Uruchomienie regionalnego systemu wsparcia szkół, obejmującego m.in. doskonalenie nauczycieli.	<i>Aktualne</i>
	2. Wdrożenie regionalnego systemu wsparcia uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych, w tym szczególnie uzdolnionych.	<i>Aktualne</i>
	3. Uruchomienie sieci dialogu edukacyjnego w regionie w oparciu o rady oświatowe.	<i>Aktualne</i>
	4. Uruchomienie mechanizmu trwałej współpracy uczelni ze szkołami i placówkami edukacyjnymi	<i>Czasowo zawieszona</i>
	<i>Uzasadnienie: nie jest możliwe podporządkowanie zasad współpracy w jednym schematowi, wspólnemu dla wszystkich</i>	

	uczelniami/wydziałami. Prowadzona jest natomiast współpraca SWP z uczelniami/wydziałami podejmowana w związku z realizacją konkretnych inicjatyw (np. Zdolni z Pomorza) – bez konieczności ustanawiania proceduralnych, jednolitych dla wszystkich uczelni, warunków.	
	5. Uruchomienie regionalnego systemu monitorowania losów absolwentów na każdym etapie edukacyjnym. Uzasadnienie: nie ma na poziomie regionu możliwości tworzenia własnych narzędzi monitorujących w zakresie poszukiwania danych istotnych dla realizacji Zobowiązania. Realizacja Zobowiązania będzie możliwa w formie adaptacji na potrzeby regionu narzędzi z poziomu kraju – gdy zostaną wypracowane. Wdrażane są także działania motywujące organy prowadzące szkoły i placówki zawodowe do podejmowania tego typu działań.	Czasowo zawieszono
Oczekiwania wobec administracji centralnej	Nazwa	Status
	Systemowe rozwiązania zwiększające wpływ samorządu województwa na zapewnienie jakości edukacji w regionie.	Aktualne
	Zmiana algorytmu podziału subwencji oświatowej uwzględniająca, poza kryterium ilościowym, również kryteria jakościowe.	Aktualne
	Stworzenie systemu zachęt dla pracodawców podejmujących współpracę ze szkołami zawodowymi.	Aktualne
	Przekazanie na poziom regionalny zadań z zakresu kształtowania wojewódzkiej sieci ponadgimnazjalnych szkół zawodowych, w tym tworzenia i utrzymania kierunków kształcenia.	Aktualne
	Dokończenie reform systemowych w zakresie edukacji.	Czasowo zawieszono
Obszary współpracy ponadregionalnej i międzynarodowej	Nazwa	Status
	Międzynarodowe sieci i programy edukacyjne z udziałem szkół.	Aktualne
	Ponadlokalne usługi edukacyjne w miejskich obszarach funkcjonalnych, skupionych wokół następujących ośrodków: Malbork-Elbląg, Kwidzyn-Grudziądz, Słupsk-Koszalin, a także Chojnice-Człuchów-Tuchola.	Czasowo zawieszono

Wskaźnik kontekstowy

Lp.	Wskaźnik	Wartość bazowa	Wartość docelowa (2020)	Źródło danych
1.	Udział zarejestrowanych bezrobotnych absolwentów szkół wśród bezrobotnych ogółem.	5,3%, PL – 5,6% (2013)	niższa od wartości krajowej	GUS

Priorytet 3.1. Edukacja dla rozwoju i zatrudnienia	
Zakres priorytetu	W ramach Priorytetu podjęte zostaną działania mające na celu kompleksowe wspomaganie pracy szkół i placówek ukierunkowanej na kształtowanie kompetencji kluczowych dzieci i młodzieży, w tym uczniów powracających z zagranicy i uczniów-imigrantów, a także zmierzające do podniesienia atrakcyjności szkolnictwa zawodowego. Jednocześnie prowadzone będą działania zwiększające dostęp do edukacji przedszkolnej.
Kluczowi partnerzy	<ol style="list-style-type: none"> 1. instytucje edukacyjne 2. Kuratorium Oświaty w Gdańsku 3. Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Gdańsku 4. jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne oraz spółki z udziałem jednostek samorządu terytorialnego 5. związki i stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego 6. instytucje pomocy i integracji społecznej 7. izby gospodarcze i organizacje przedsiębiorców, przedsiębiorcy 8. organizacje pozarządowe
Źródła finansowania	<ul style="list-style-type: none"> – środki JST (m.in. subwencja oświatowa na zadania pozaszkolne, na dofinansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli środki pozyskane w ramach Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi) – środki krajowe – środki prywatne – środki europejskie w dyspozycji SWP – środki europejskie w dyspozycji krajowej – środki w ramach innych zagranicznych instrumentów finansowych – środki szkół wyższych – środki organizacji porządowych

Wskaźniki programowe

Wskaźnik		Wartość bazowa	Wartość docelowa (2020)	Źródło danych
Wskaźniki produktu				
1	Liczba utworzonych miejsc wychowania przedszkolnego	0 (2013)	3 000	DEFS
2	Liczba uczniów objętych wsparciem	0 (2013)	68 000	DEFS
3	Liczba nauczycieli objętych wsparciem	0 (2013)	9 400	DEFS
Wskaźniki rezultatu				
1	Odsetek miejsc wychowania przedszkolnego, które funkcjonują 2 lata po uzyskaniu wsparcia	0 (2013)	60%	DEFS

2	Odsetek uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe	0 (2013)	90%	DEFS
3	Odsetek nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje	0 (2013)	90%	DEFS

Działanie 3.1.1.	Powszechna edukacja przedszkolna
Zakres interwencji (typy przedsięwzięć)	<ul style="list-style-type: none"> – Wspieranie tworzenia nowych miejsc edukacji przedszkolnej, w tym finansowanie infrastruktury i wyposażenia: <ul style="list-style-type: none"> a) przedszkoli, w tym przedszkoli przyzakładowych i specjalnych, b) oddziałów przedszkolnych w szkołach i innych formach wychowania przedszkolnego, tj. punktów przedszkolnych i zespołów wychowania przedszkolnego, c) uzupełniająco: promocja edukacji przedszkolnej. – Wspieranie działań związanych z kształtowaniem kompetencji kluczowych oraz z edukacją ekologiczną i prozdrowotną poprzez: <ul style="list-style-type: none"> a) prowadzenie zróżnicowanych form zajęć bezpośrednio wspierających rozwój dzieci, b) doskonalenie zawodowe nauczycieli w zakresie przygotowania do kształtowania kompetencji kluczowych w pracy z dziećmi młodszymi, c) komplementarne (uzupełniające) działania dotyczące modernizacji infrastruktury i doposażenia przedszkoli.
Strategiczne kryteria identyfikacji przedsięwzięć	Horyzontalne (z SRWP): Stosowane jako preferencje: <ol style="list-style-type: none"> 1. partnerstwo publiczno-prywatne 2. partnerstwo i partycypacja
	Specyficzne (dla RPS): Preferencje dla przedsięwzięć: W zakresie wspierania tworzenia nowych miejsc edukacji przedszkolnej: <ol style="list-style-type: none"> 1. realizowanych w partnerstwie kilku samorządów (np. gmina-gmina, powiat-gmina) W zakresie wspierania kształtowania kompetencji kluczowych: <ol style="list-style-type: none"> 1. obejmujących kompleksowe programy łączące działania skierowane do nauczycieli, dzieci 2. realizowanych w partnerstwie co najmniej dwóch spośród następujących podmiotów: <ol style="list-style-type: none"> a) instytucje edukacyjne b) instytucji kultury c) organizacji pozarządowych
Obszary Strategicznej Interwencji	OSI: Preferencja: <ul style="list-style-type: none"> – obszary o odsetku dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym poniżej średniej wojewódzkiej
	Uszczegółowienie OSI: –

Przedsięwzięcia strategiczne	–
Działanie 3.1.2.	Fundamenty edukacji
Zakres interwencji (typy przedsięwzięć)	<ul style="list-style-type: none"> – Wspieranie realizacji działań związanych z kształtowaniem kompetencji kluczowych (uwzględniających edukację kulturową i międzykulturową) oraz działań związanych z edukacją obywatelską, ekologiczną i prozdrowotną uczniów poprzez: <ul style="list-style-type: none"> a) prowadzenie zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych związanych z kształtowaniem kompetencji kluczowych uczniów, b) doskonalenie zawodowe nauczycieli w zakresie przygotowania do kształtowania kompetencji kluczowych uczniów, c) uzupełniająco: rozbudowa i modernizacja infrastruktury dydaktycznej oraz wyposażenia szkół, m.in. uwzględniające cyfryzację. – Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów poprzez: <ul style="list-style-type: none"> a) organizację zajęć kompensacyjno-wyrównawczych, b) zapewnienie zróżnicowanych form opieki świetlicowej w szkołach, c) organizację zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych, d) organizację zajęć edukacyjnych w świetlicach środowiskowych, e) doskonalenie kompetencji nauczycieli niezbędnych w pracy z uczniami powracającymi z zagranicy i uczniami-immigrantami. – Kompleksowe wspomaganie szkół w zakresie diagnozowania potrzeb rozwojowych, doboru dostosowanych do tych potrzeb form doskonalenia oraz pomocy we wdrażaniu zmian. – Budowa sieci współpracy i samokształcenia dla dyrektorów oraz nauczycieli szkół i placówek. – Współpraca szkół i placówek z uczelniami w zakresie tworzenia dostosowanych do potrzeb szkół i nauczycieli narzędzi dydaktycznych oraz budowy klas/szkół patronackich. – Organizacja sieci szkół referencyjnych jako miejsca wdrażania innowacji pedagogicznych, prowadzenia zajęć praktycznych dla studentów, lekcji otwartych, staży i praktyk dla nauczycieli. – Poprawa spójności edukacyjnej na poziomie lokalnym i regionalnym poprzez rozwój dialogu edukacyjnego.
Strategiczne kryteria identyfikacji przedsięwzięć	<p>Horyzontalne (z SRWP): Stosowane jako preferencje:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. partnerstwo i partycypacja 2. wzrost świadomości obywatelskiej 3. cyfryzacja 4. innowacyjność 5. wzrost zatrudnienia <p>Specyficzne (dla RPS): Preferencje dla przedsięwzięć: W zakresie organizacji sieci szkół referencyjnych:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. obejmujących szkoły uczestniczące w krajowych i międzynarodowych sieciach współpracy 2. realizowanych w partnerstwie ze szkołami wyższymi.

	<p>W zakresie wspierania realizacji działań związanych z kształtowaniem kompetencji kluczowych:</p> <ol style="list-style-type: none"> obejmujących minimum jeden rok szkolny obejmujących programy o charakterze kompleksowym, łączące działania skierowane do nauczycieli i uczniów realizowanych w partnerstwie co najmniej dwóch spośród następujących podmiotów: <ol style="list-style-type: none"> instytucji edukacyjnych instytucji kultury organizacji pozarządowych. <p>W zakresie budowy sieci współpracy i samokształcenia dla dyrektorów oraz nauczycieli szkół i placówek:</p> <ol style="list-style-type: none"> realizowanych w partnerstwie gmina-powiat, gmina-województwo, powiat-województwo realizowanych w partnerstwie co najmniej dwóch spośród następujących podmiotów: <ol style="list-style-type: none"> szkół lub ich organów prowadzących placówek doskonalenia nauczycieli poradni psychologiczno-pedagogicznych instytucji kultury organizacji pozarządowych obejmujących zasięgiem minimum 10 szkół. <p>W zakresie poprawy spójności edukacyjnej na poziomie lokalnym i regionalnym poprzez rozwój dialogu edukacyjnego:</p> <ol style="list-style-type: none"> realizowanych w partnerstwie jednostek samorządu terytorialnego i ich jednostek organizacyjnych z organizacjami pozarządowymi.
Obszary Strategicznej Interwencji	<p>OSI:</p> <p>W zakresie współpracy szkół i placówek z uczelniami, organizacji sieci szkół referencyjnych, poprawy spójności edukacyjnej oraz budowy sieci współpracy i samokształcenia dla dyrektorów oraz nauczycieli szkół i placówek:</p> <ul style="list-style-type: none"> obszar całego województwa <p>We wszystkich pozostałych zakresach interwencji:</p> <ul style="list-style-type: none"> obszary o najniższych wynikach egzaminów zewnętrznych na wszystkich etapach edukacji
	<p>Uszczegółowienie OSI:</p> <ul style="list-style-type: none"> –
Przedsięwzięcia strategiczne	Kompleksowe wsparcie szkół i placówek
Działanie 3.1.3.	Atrakcyjne szkolnictwo zawodowe
Zakres interwencji (typy przedsięwzięć)	Działanie będzie realizowane poprzez przedsięwzięcie strategiczne <i>Kształtowanie sieci ponadgimnazjalnych szkół zawodowych, uwzględniającej potrzeby subregionalnych i regionalnego rynków pracy</i> (skrótowa nazwa: <i>Kształtowanie sieci szkół zawodowych w regionie</i>).
Strategiczne kryteria identyfikacji	Horyzontalne (z SRWP): Stosowane jako preferencje:

przedsięwzięć	1. partnerstwo i partycypacja 2. wzrost zatrudnienia 3. specjalizacja regionalna 4. innowacyjność 5. cyfryzacja
	Specyficzne (dla RPS): –
Obszary Strategicznej Interwencji	OSI: – obszar całego województwa
	Uszczegółowienie OSI: –
Przedsięwzięcia strategiczne	Kształtowanie sieci ponadgimnazjalnych szkół zawodowych, uwzględniającej potrzeby subregionalnych i regionalnego rynków pracy (skrótowa nazwa: <i>Kształtowanie sieci szkół zawodowych w regionie</i>).

Priorytet 3.2. Indywidualne ścieżki edukacji	
Zakres priorytetu	W ramach Priorytetu podjęte zostaną działania ukierunkowane na wspieranie uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych, tj. uczniów zdolnych oraz uczniów niepełnosprawnych i uczniów z zaburzeniami rozwoju. Zaplanowana interwencja doprowadzi do zbudowania regionalnego systemu wsparcia uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych opartego o istniejące instytucje edukacyjne i pozwalającego efektywniej, zgodnie z indywidualnymi potrzebami uczniów, wykorzystywać istniejące źródła finansowania zadań oświatowych.
Kluczowi partnerzy	1. instytucje edukacyjne 2. Kuratorium Oświaty w Gdańsku 3. Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Gdańsku 4. jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne 5. związki i stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego 6. instytucje pomocy i integracji społecznej 7. przedsiębiorcy i ich organizacje 8. organizacje pozarządowe
Źródła finansowania	– środki europejskie w dyspozycji SWP – środki europejskie w dyspozycji krajowej – środki w ramach innych zagranicznych instrumentów finansowych – środki krajowe (m.in. PFRON, NFZ)

	Wskaźnik	Wartość bazowa	Wartość docelowa (2020)	Źródło danych
Wskaźniki produktu				
1	Liczba uczniów objętych indywidualnym wsparciem w zakresie rozwoju uzdolnień	0 (2013)	5 400	DEFS

Wskaźniki rezultatu				
1	Liczba laureatów i finalistów ogólnopolskich olimpiad i konkursów przedmiotowych	15 (2012)	400	DES

Działanie 3.2.1.	Zdolni w edukacji
Zakres interwencji (typy przedsięwzięć)	<ul style="list-style-type: none"> – Rozbudzanie zainteresowań i kreatywności wśród dzieci i młodzieży poprzez udział w edukacji pozaformalnej i nieformalnej, w tym m.in.: <ol style="list-style-type: none"> a) rozwój pozaszkolnych miejsc aktywności edukacyjnej b) organizacja zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych warsztatów edukacyjnych rozwijania kreatywności c) festiwale nauki oraz uniwersytety dziecięce i młodzieżowe. – Systemowe rozwiązania na rzecz wsparcia rozwoju uczniów szczególnie uzdolnionych. – Pomoc finansowa, w tym stypendialna, dla uczniów szczególnie uzdolnionych.
Strategiczne kryteria identyfikacji przedsięwzięć	Horyzontalne (z SRWP): Stosowane jako preferencje: <ol style="list-style-type: none"> 1. partnerstwo i partycypacja 2. cyfryzacja 3. innowacyjność
	Specyficzne (dla RPS): Preferencje dla przedsięwzięć: W zakresie rozbudzania zainteresowań i kreatywności wśród dzieci i młodzieży: <ol style="list-style-type: none"> 1. realizowane w partnerstwie jednostek samorządu terytorialnego i ich jednostek organizacyjnych ze szkołami wyższymi i/lub organizacjami pozarządowymi i/lub instytucjami kultury. W zakresie pomocy finansowej, w tym stypendialnej dla uczniów szczególnie uzdolnionych: <ol style="list-style-type: none"> 1. skierowane do laureatów i finalistów konkursów i olimpiad przedmiotowych, konkursów artystycznych i zawodów sportowych o zasięgu minimum regionalnym, 2. skierowane do uczniów zdolnych znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej.
Obszary Strategicznej Interwencji	OSI: <ul style="list-style-type: none"> – obszar całego województwa
	Uszczegółowienie OSI: <ul style="list-style-type: none"> –
Przedsięwzięcie Strategiczne	Zdolni z Pomorza

Działanie 3.2.2.	Edukacja włączająca
Zakres interwencji (typy przedsięwzięć)	<ul style="list-style-type: none"> – Organizacja różnych form pracy z uczniem z niepełnosprawnościami i uczniem z zaburzeniami rozwoju, w tym uzupełniająco psychoedukacja rodziców, lekarzy, nauczycieli, pracowników socjalnych w zakresie specjalnych potrzeb edukacyjnych oraz dostosowanie infrastruktury szkolnej. – Poszerzanie dostępności dla uczniów z niepełnosprawnościami i z zaburzeniami rozwoju do przedszkoli integracyjnych i klas/szkół integracyjnych. – Kształcenie i doskonalenie zawodowe psychologów, pedagogów i nauczycieli w zakresie rozwoju pracy z uczniem z niepełnosprawnościami i z uczniem z zaburzeniami rozwoju. – Organizacja placówki referencyjnej w zakresie pracy z uczniem z niepełnosprawnościami jako miejsca wdrażania innowacji pedagogicznych i narzędzi dydaktycznych dostosowanych do potrzeb uczniów niepełnosprawnych oraz prowadzenia praktyk studenckich, lekcji otwartych, staży i praktyk dla nauczycieli. – Budowa sieci współpracy i samokształcenia dla nauczycieli, pedagogów i psychologów pracujących z uczniem z niepełnosprawnościami i uczniem z zaburzeniami rozwoju.
Strategiczne kryteria identyfikacji przedsięwzięć	Horyzontalne (z SRWP): Stosowane jako preferencje: <ol style="list-style-type: none"> 1. partnerstwo i partycypacja 2. potrzeby grup defaworyzowanych i wykluczonych 3. innowacyjność
	Specyficzne (dla RPS): Preferencje dla przedsięwzięć: W zakresie kształcenia i doskonalenia zawodowego psychologów, pedagogów i nauczycieli: <ol style="list-style-type: none"> 1. prowadzące do budowy i standaryzacji narzędzi diagnostycznych i pomocy dydaktycznych do stymulacji rozwoju w różnych obszarach. W zakresie organizacji różnych form pracy z uczniem z niepełnosprawnościami i uczniem z zaburzeniami rozwoju, w tym dostosowanie infrastruktury szkolnej: <ol style="list-style-type: none"> 1. zgodne ze standardami edukacji opracowanymi w ramach przedsięwzięcia strategicznego. W zakresie organizacji placówki referencyjnej w zakresie pracy z uczniem z niepełnosprawnościami <ol style="list-style-type: none"> 1. realizowane w partnerstwie jednostek samorządu terytorialnego i ich jednostek organizacyjnych ze szkołami wyższymi.
Obszary Strategicznej Interwencji	OSI: <ul style="list-style-type: none"> – obszar całego województwa
	Uszczegółowienie OSI: <ul style="list-style-type: none"> –
Przedsięwzięcia strategiczne	Kompleksowe wsparcie szkół i placówek

2. REALIZACJA ZOBOWIĄZAŃ SWP ZAPISANYCH W SRWP 2020

Realizacja zobowiązań stanowić będzie jeden z głównych punktów odniesienia w procesie monitorowania realizacji RPS oraz SRWP. Sposób realizacji zawartych w SRWP zobowiązań SWP w ramach Programu określają poniższe opisy:

Zobowiązanie z SRWP 2020	Wdrożenie regionalnego systemu monitorowania i ewaluacji sytuacji na rynku pracy w oparciu o pomorskie obserwatorium rynku pracy
Stan docelowy	<ol style="list-style-type: none"> 1. W ramach Pomorskiego Systemu Monitoringu i Ewaluacji, powstanie system dostarczający aktualnej i kompleksowej wiedzy pochodzącej z różnych dostępnych źródeł, wspomagający prowadzenie regionalnej polityki rynku pracy, edukacji oraz gospodarki. 2. Pomorskie Obserwatorium Rynku Pracy będzie, w szczególności: <ul style="list-style-type: none"> – inspirować kluczowych partnerów do podejmowania inicjatyw na rzecz wzmocnienia aktywności zawodowej i społecznej mieszkańców regionu, – dostarczać przedsiębiorcom informacji ułatwiających podejmowanie decyzji biznesowych, w tym o charakterze inwestycyjnym, – wspierać instytucje edukacyjne w przygotowywaniu adekwatnej do potrzeb oferty kształcenia na poziomie średnim i wyższym, w tym zawodowego, oraz kształcenia ustawicznego.
Rok realizacji	2019
Główne etapy realizacji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Opracowanie modelu funkcjonowania Pomorskiego Obserwatorium Rynku Pracy, uwzględniającego współpracę instytucji prowadzących badania i analizy w obszarze rynku pracy, edukacji i gospodarki. 2. Testowanie wypracowanego modelu. 3. Uruchomienie internetowej platformy wymiany informacji, wspomagającej planowanie działań w zakresie polityki rynku pracy i ich ocenę. 4. Pozyskiwanie partnerów do współpracy w ramach Pomorskiego Obserwatorium Rynku Pracy. 5. Ewaluacja wdrożonego modelu monitorowania i ewaluacji sytuacji na rynku pracy województwa pomorskiego z uwzględnieniem jego użyteczności, sprawności i wydajności. 6. Upowszechnianie informacji o Pomorskim Obserwatorium Rynku Pracy wśród partnerów, instytucji edukacyjnych, rynku pracy oraz przedsiębiorców.
Kluczowi partnerzy	<ul style="list-style-type: none"> – Wojewódzki Urząd Pracy w Gdańsku (partner wiodący) – Agencja Rozwoju Pomorza – Urząd Statystyczny w Gdańsku – instytucje rynku pracy – instytucje integracji i pomocy społecznej – izby gospodarcze, organizacje przedsiębiorców, przedsiębiorcy – instytucje edukacyjne – organizacje pozarządowe
Szacunkowy koszt	100 000 zł
Przedsięwzięcia strategiczne	–

Zobowiązanie z SRWP 2020	Wdrożenie regionalnego systemu poradnictwa zawodowego
Stan docelowy	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zostanie opracowany i wdrożony spójny system poradnictwa zawodowego dla uczniów i osób dorosłych obejmujący współpracę instytucji świadczących usługi poradnictwa zawodowego. 2. Podniesiona zostanie jakość pracy doradców zawodowych i nauczycieli doradców zawodowych, w tym poprzez doskonalenie kompetencji doradców i popularyzowanie nowatorskich metod i narzędzi pracy w oparciu o zidentyfikowane potrzeby poszczególnych grup odbiorców usług. 3. Nawiązana zostanie współpraca doradców zawodowych i nauczycieli doradców zawodowych z pracodawcami w celu lepszego rozpoznawania ich potrzeb i reagowania na te potrzeby. 4. Upowszechniane będzie całonocowe poradnictwo zawodowe. 5. Uczniowie na poszczególnych etapach nauki uzyskają ułatwiony dostęp do wysokiej jakości usług doradztwa edukacyjno-zawodowego z uwzględnieniem profesjonalnego doradztwa zawodowego. 6. Osoby dorosłe uzyskają ułatwiony dostęp do wysokiej jakości usług doradztwa zawodowego.
Rok realizacji	2020
Główne etapy realizacji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przeprowadzenie diagnozy w zakresie potencjału poradnictwa zawodowego, w szczególności doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkołach. 2. Określenie kluczowych potrzeb doradców zawodowych i nauczycieli doradców zawodowych. 3. Utworzenie regionalnej sieci współpracy instytucji świadczących usługi poradnictwa zawodowego (w szczególności WUP, PUP, OHP, organy prowadzące szkoły, szkoły, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, akademickie biura karier, agencje zatrudnienia, organizacje pozarządowe), w tym: <ul style="list-style-type: none"> – opracowanie i wdrożenie spójnego systemu współpracy na rzecz poradnictwa zawodowego, prowadzonego dla uczniów i osób dorosłych, – wsparcie szkoleniowe doradców zawodowych i nauczycieli doradców zawodowych adekwatne do potrzeb poszczególnych grup odbiorców, – zapewnienie warunków dla tworzenia wewnątrzszkolnych systemów doradztwa zawodowego, – promocja i upowszechnianie usług całonocowego poradnictwa zawodowego.
Kluczowi partnerzy	<ul style="list-style-type: none"> – Wojewódzki Urząd Pracy w Gdańsku (partner wiodący) – urzędy pracy – jednostki samorządu terytorialnego – szkoły wyższe – Pomorska Wojewódzka Komenda Ochotniczych Hufców Pracy – agencje zatrudnienia i organizacje pozarządowe świadczące usługi poradnictwa zawodowego – izby gospodarcze i organizacje przedsiębiorców, przedsiębiorcy

Szacunkowy koszt	500 000 zł
Przedsięwzięcia strategiczne	–

Zobowiązanie z SRWP 2020	Integracja działań regionalnych instytucji rynku pracy, pomocy i integracji społecznej w zakresie pomocy wychodzenia z bierności zawodowej mieszkańców województwa
Stan docelowy	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zostanie zapewniona integracja działań prowadzonych przez regionalne instytucje rynku pracy, pomocy i integracji społecznej na rzecz aktywizacji społecznej i zawodowej osób zagrożonych i dotkniętych wykluczeniem społecznym. 2. Pracownicy instytucji rynku pracy oraz instytucji pomocy i integracji społecznej zwiększą skuteczność świadczonych usług poprzez określenie wspólnych kierunków interwencji.
Rok realizacji	2019
Główne etapy realizacji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Opracowanie standardów współpracy instytucji rynku pracy oraz instytucji pomocy i integracji społecznej ujętych w „Pomorskim Modelu Współpracy na Rzecz Aktywizacji Społeczno-Zawodowej osób pozostających bez pracy”. 2. Upowszechnianie standardów współpracy instytucji rynku pracy oraz instytucji pomocy i integracji społecznej poprzez działanie Pomorskiego Forum Inicjatyw na rzecz aktywizacji społecznej i zawodowej oraz wsparcie procesu ich wdrażania przez samorządy lokalne. 3. Zapewnienie warunków sprzyjających nawiązywaniu współpracy instytucji rynku pracy oraz instytucji pomocy i integracji społecznej, m.in. poprzez preferencję wyboru przedsięwzięć wskazanych w Działaniach 1.1.1 i 1.1.2., a także poprzez promocję dobrych praktyk i efektów współpracy.
Kluczowi partnerzy	<ul style="list-style-type: none"> – Wojewódzki Urząd Pracy w Gdańsku (partner wiodący) – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej (partner wiodący) – instytucje rynku pracy – instytucje pomocy społecznej – powiatowe centra pomocy rodzinie – organizacje pozarządowe
Szacunkowy koszt	36 000 zł
Przedsięwzięcia strategiczne	–

Zobowiązanie z SRWP 2020	Utworzenie regionalnego systemu wsparcia organizacji pozarządowych
Stan docelowy	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzrośnie profesjonalizm, skuteczność oraz integracja działań pomorskich organizacji pozarządowych i podmiotów ekonomii społecznej, co wpłynie na efektywną realizację zadań publicznych, wzrost dostępu mieszkańców do usług społecznych oraz zwiększenie rangi partnerstw publiczno-społecznych. 2. Zostaną stworzone warunki do powstania regionalnego systemu wsparcia organizacji pozarządowych w oparciu o:

	<p>a) potencjał istniejących i nowych centrów organizacji pozarządowych, rozumianych jako organizacje pozarządowe wyspecjalizowane w świadczeniu różnego rodzaju pomocy dla organizacji pozarządowych oraz wspierające inicjatywy obywatelskie,</p> <p>b) inne formy współpracy i wymiany doświadczeń między organizacjami pozarządowymi a jednostkami samorządu terytorialnego, w tym w ramach forum pełnomocników ds. organizacji pozarządowych,</p> <p>c) wdrożenie profesjonalnych narzędzi ułatwiających współpracę samorządu województwa z organizacjami pozarządowymi w zakresie realizacji zadań publicznych.</p> <p>Mechanizmy funkcjonowania regionalnego systemu wsparcia organizacji pozarządowych określać będzie Wieloletni Program Współpracy Samorządu Województwa Pomorskiego z organizacjami pozarządowymi.</p>
Rok realizacji	2018
Główne etapy realizacji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Opracowanie Wieloletniego Programu Współpracy Samorządu Województwa Pomorskiego z organizacjami pozarządowymi, opisującego regionalny system wsparcia organizacji pozarządowych, uwzględniającego w szczególności: <ol style="list-style-type: none"> a) zasady wsparcia istniejących i nowych centrów organizacji pozarządowych w zakresie realizacji priorytetowych zadań publicznych istotnych dla regionu, b) rozwój trwałych form wymiany doświadczeń między organizacjami pozarządowymi, c) wypracowanie, wdrożenie i upowszechnienie nowych procedur aplikowania o pożyczki z Pomorskiego Funduszu Pożyczkowego. 2. Wypracowanie i pilotażowe wdrożenie systemowych rozwiązań na rzecz wsparcia istniejących i nowych centrów organizacji pozarządowych prowadzących do profesjonalizacji i animacji działalności organizacji pozarządowych w zakresie realizacji zadań publicznych – monitoring i kontynuacja wsparcia. 3. Wdrożenie elektronicznego systemu naboru wniosków na realizację zadań publicznych. 4. Budowa partnerstw publiczno-społecznych oraz nawiązanie współpracy z OWES w zakresie wsparcia i rozwoju sektora ekonomii społecznej. 5. Stworzenie warunków sprzyjających nawiązywaniu partnerstw organizacji pozarządowych i innych podmiotów, m.in. poprzez preferencje wyboru przedsięwzięć wskazanych w szczególności RPO WP 2014-2020, a także poprzez promocję dobrych praktyk i efektów współpracy.
Kluczowi partnerzy	<ul style="list-style-type: none"> – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej (partner wiodący) – Pomorska Rada Organizacji Pozarządowych, Pomorska Rada Działalności Pożytku Publicznego – organizacje pozarządowe – podmioty ekonomii społecznej – jednostki samorządu terytorialnego – centra organizacji pozarządowych i centra wolontariatu – ośrodki wsparcia ekonomii społecznej – ROEFS – LGD/LGR

Szacunkowy koszt	31 000 000 zł (podany koszt obejmuje środki w ramach corocznych programów współpracy SWP z organizacjami pozarządowymi w okresie 2014-2020)
Przedsięwzięcia strategiczne	–

Zobowiązanie z SRWP 2020	Uruchomienie regionalnego systemu wsparcia szkół, obejmującego m.in. doskonalenie nauczycieli
Stan docelowy	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zostaną wypracowane nowe zasady wsparcia szkoły występującej z inicjatywą pozyskania zewnętrznego wsparcia (od diagnozy po ewaluację), a także zasady lepszego wykorzystania środków finansowych przeznaczanych na doskonalenie nauczycieli. 2. Zostanie opracowana i wdrożona nowa formuła pracy regionalnych ośrodków doskonalenia nauczycieli oraz bibliotek pedagogicznych oparta o przedmiotowe i problemowe sieci współpracy i samokształcenia dla nauczycieli oraz dyrektorów szkół. 3. Promowana będzie współpraca ośrodków doskonalenia nauczycieli, bibliotek pedagogicznych, poradni psychologiczno-pedagogicznych oraz innych instytucji wspierających szeroko rozumianą edukację na rzecz działań odpowiadających na zdiagnozowane potrzeby szkół. 4. Nauczyciele zostaną przygotowani do pracy uwzględniającej indywidualne potrzeby i możliwości rozwojowe uczniów oraz do kształtowania u uczniów kompetencji kluczowych, w tym niezbędnych do właściwego funkcjonowania na rynku pracy. 5. Zostanie rozwinięta współpraca samorządów terytorialnych z pracodawcami, uczelniami i organizacjami pozarządowymi w zakresie wspierania szkół.
Rok realizacji	2020
Główne etapy realizacji	<p>Realizacja zobowiązania obejmuje:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Opracowanie założeń systemu obejmujących m.in. przygotowanie standardów realizacji wsparcia szkół w ramach Poddziałania 3.2.1 RPO WP 2014-2020 (<i>Regionalne ramy kompleksowego wsparcia szkół</i>) oraz realizacja przedsięwzięcia strategicznego <i>Kompleksowe wsparcie szkół i placówek</i> (Załącznik 1). 2. Budowę regionalnego systemu wsparcia szkół w oparciu o regionalne ośrodki doskonalenia nauczycieli i biblioteki pedagogiczne wykorzystującego zasoby lokalne będące w dyspozycji samorządów gminnych i powiatowych a także szkół wyższych. 3. Wdrożenie regionalnego systemu wsparcia szkół obejmującego takie elementy jak: zasady diagnozowania potrzeb rozwojowych szkół, powiązanie doskonalenia nauczycieli z potrzebami uczniów, sieci współpracy i samokształcenia dla nauczycieli i dyrektorów szkół.
Kluczowi partnerzy	<ul style="list-style-type: none"> – jednostki samorządu terytorialnego – instytucje edukacyjne, w szczególności szkoły wyższe oraz poradnie psychologiczno-pedagogiczne – Kuratorium Oświaty w Gdańsku – Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Gdańsku – izby gospodarcze i organizacje przedsiębiorców, przedsiębiorcy

	– organizacje pozarządowe
Szacunkowy koszt	255 000 000 zł
Przedsięwzięcia strategiczne	Kompleksowe wsparcie szkół i placówek

Zobowiązanie z SRWP 2020	Wdrożenie regionalnego systemu wsparcia uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych, w tym szczególnie uzdolnionych
Stan docelowy	<ol style="list-style-type: none"> 1. Uczniowie o specjalnych potrzebach edukacyjnych (z niepełnosprawnościami i zaburzeniami rozwoju oraz szczególnie uzdolnieni) będą objęci kompleksowym wsparciem w ich rozwoju, m.in. przez instytucje oświatowe oraz środowisko akademickie i poradnie specjalistyczne. 2. Uczniowie oraz ich rodzice/opiekunowie będą mieli powszechny dostęp do informacji o możliwym wsparciu, a także o działaniach związanych z rozbudzaniem zainteresowań i pobudzaniem kreatywności. 3. Psycholodzy i pedagodzy szkolni, nauczyciele oraz inne osoby udzielające wsparcia uczniom z niepełnosprawnościami i zaburzeniami rozwoju będą mogli korzystać ze wsparcia w zakresie wczesnej diagnozy i stymulacji ich rozwoju oraz doskonalenia zawodowego, w tym z doskonalenia w ramach sieci współpracy i samokształcenia, a także w obszarze współpracy z rodzicami/opiekunami uczniów. 4. Psycholodzy i pedagodzy szkolni, nauczyciele, inne osoby będą mogły korzystać ze wsparcia w zakresie diagnozowania uzdolnień oraz prowadzenia różnorodnych form pracy z uczniem zdolnym, w tym z doskonalenia w ramach sieci współpracy i samokształcenia, a także w obszarze współpracy z rodzicami/opiekunami uczniów.
Rok realizacji	2023
Główne etapy realizacji	<p>Realizacja zobowiązania obejmuje:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Opracowanie założeń systemu wsparcia uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych, w tym uczniów szczególnie uzdolnionych i pilotażowe wdrożenie jego elementów poprzez dwa przedsięwzięcia strategiczne: <ol style="list-style-type: none"> a. <i>Zdolni z Pomorza</i>; b. <i>Kompleksowe wsparcie szkół i placówek</i> (Załącznik 1). 2. Budowę regionalnego systemu wsparcia uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych, w tym uczniów szczególnie uzdolnionych w oparciu o regionalne ośrodki doskonalenia nauczycieli i biblioteki pedagogiczne, wykorzystującego zasoby lokalne będące w dyspozycji samorządów gminnych i powiatowych, a także szkół wyższych.
Kluczowi partnerzy	<ul style="list-style-type: none"> – jednostki samorządu terytorialnego – instytucje edukacyjne – izby gospodarcze i organizacje przedsiębiorców, przedsiębiorcy – organizacje pozarządowe
Szacunkowy koszt	31 000 000 zł
Przedsięwzięcia strategiczne	<ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Zdolni z Pomorza</i> 2. <i>Kompleksowe wsparcie szkół i placówek</i>

Zobowiązanie z SRWP 2020	Uruchomienie sieci dialogu edukacyjnego w regionie w oparciu o rady oświatowe
Stan docelowy	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zostanie powołana regionalna rada oświatowa oraz zostanie upowszechniona idea tworzenia gminnych i powiatowych rad oświatowych. 2. Zostanie nawiązana współpraca między instytucjami edukacyjnymi, instytucjami rynku pracy, instytucjami integracji i pomocy społecznej, przedsiębiorcami i innymi kluczowymi podmiotami w celu realizacji regionalnej i spójnych z nią lokalnych polityk edukacyjnych. 3. Nastąpi wzmocnienie funkcjonowania społecznych organów systemu oświaty.
Rok realizacji	2018
Główne etapy realizacji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Promocja idei dialogu edukacyjnego i tworzenie warunków do współpracy samorządów, organizacji pozarządowych, instytucji edukacyjnych, instytucji rynku pracy, instytucji integracji i pomocy społecznej, pracodawców. 2. Powołanie regionalnej rady oświatowej oraz upowszechnianie idei tworzenia rad lokalnych. 3. Wspieranie istniejących oraz stymulowanie powstawania nowych społecznych organów systemu oświaty.
Kluczowi partnerzy	<ul style="list-style-type: none"> – jednostki samorządu terytorialnego – organizacje pozarządowe – instytucje edukacyjne – Kuratorium Oświaty w Gdańsku – Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Gdańsku – izby gospodarcze i organizacje przedsiębiorców, przedsiębiorcy – instytucje rynku pracy – instytucje integracji i pomocy społecznej
Szacunkowy koszt	160 000 zł
Przedsięwzięcia strategiczne	–

III. SYSTEM REALIZACJI

1. KOMPETENCJE I ODPOWIEDZIALNOŚĆ KLUCZOWYCH AKTORÓW

Kierownik Programu i Zespół Zarządzający

Za realizację Programu odpowiada Kierownik Programu, którego funkcję pełni dyrektor Departamentu Edukacji i Sportu UMWP.

Kierownik Programu odpowiada w szczególności za realizację przedsięwzięć strategicznych zidentyfikowanych w Programie oraz zobowiązań Samorządu Województwa Pomorskiego, które wynikają z SRWP 2020, a są realizowane w ramach Programu.

Kierownik Programu odpowiada również za realizację tych części Programu, których wykonanie powierzone zostało innym komórkom lub jednostkom organizacyjnym.

Kierownik Programu wykonuje swoje zadania przy pomocy Zespołu Zarządzającego RPS. Zespół podejmuje bieżące decyzje i działania w zakresie realizacji Programu. Skład i zadania Zespołu oraz ogólne zasady dotyczące organizacji i trybu pracy określa *Plan zarządzania SRWP*.

Jednostki zaangażowane w realizację

Poniżej przedstawiono jednostki odpowiedzialne za realizację Programu:

Priorytet	Działanie	Jednostka odpowiedzialna za realizację
Priorytet 1.1. Aktywność zawodowa bez barier	Działanie 1.1.1. Mobilność zawodowa	WUP
	Działanie 1.1.2. Aktywizacja społeczno-zawodowa	ROPS
Priorytet 1.2. Adaptacja do zmian rynku pracy	Działanie 1.2.1. Skuteczne poradnictwo zawodowe	WUP
	Działanie 1.2.2. Profilowana oferta kształcenia ustawicznego	WUP
Priorytet 2.1. Silny sektor pozarządowy	Działanie 2.1.1. Systemowe rozwiązania na rzecz sektora pozarządowego	ROPS
Priorytet 2.2. Regionalna wspólnota	Działanie 2.2.1. Aktywność społeczna i obywatelska	ROPS/DK/DES
	Działanie 2.2.2. Przestrzeń dla aktywności	DPR/DROŚ
Priorytet 3.1. Edukacja dla rozwoju i zatrudnienia	Działanie 3.1.1. Powszechna edukacja przedszkolna	DES
	Działanie 3.1.2. Fundamenty edukacji	DES
	Działanie 3.1.3.	DES

Priorytet	Działanie	Jednostka odpowiedzialna za realizację
	Atrakcyjne szkolnictwo zawodowe	
Priorytet 3.2. Indywidualne ścieżki edukacji	Działanie 3.2.1. Zdolni w edukacji	DES
	Działanie 3.2.2. Edukacja włączająca	DES

Zadania jednostek zaangażowanych w realizację określa *Plan Zarządzania SRWP*.

2. KOORDYNACJA Z POZOSTAŁYMI RPS

Punkty styeczne pomiędzy poszczególnymi Programami zostały przedstawione w poniższej tabeli. Punkty te wyodrębnione zostały na podstawie analizy zakresów interwencji.

RPS w zakresie aktywności zawodowej i społecznej		Punkty styeczne z pozostałymi RPS		
Priorytet	Działanie	RPS	Priorytet	Działanie
Priorytet 1.2 Adaptacja do zmian rynku pracy	cały zakres interwencji	RPS w zakresie rozwoju gospodarczego	Priorytet 2.2 Kształcenie dla potrzeb gospodarki	cały zakres interwencji
Priorytet 3.1 Edukacja dla rozwoju i zatrudnienia	Działanie 3.1.3 Atrakcyjne szkolnictwo zawodowe	RPS w zakresie rozwoju gospodarczego		
Priorytet 3.1 Edukacja dla rozwoju i zatrudnienia	Cały zakres interwencji	RPS w zakresie rozwoju gospodarczego	Priorytet 1.1 Innowacje i transfer wiedzy do gospodarki	Działanie 1.1.2 Transfer wiedzy do gospodarki
Priorytet 3.1 Edukacja dla rozwoju i zatrudnienia	Cały zakres interwencji	RPS w zakresie rozwoju gospodarczego	Priorytet 2.1 Umędzynarodowienie i konsolidacja uczelni	Działanie 2.1.1 Skonsolidowana oferta pomorskich uczelni
Priorytet 3.2 Indywidualne ścieżki edukacji	Działanie 3.2.1 Zdolni w edukacji	RPS w zakresie rozwoju gospodarczego	Priorytet 2.2 Kształcenie dla potrzeb gospodarki	Działanie 2.2.3 Koordynacja polityki stypendialnej
Priorytet 1.1 Aktywność zawodowa bez barier	Działanie 1.1.2 Aktywizacja społeczno-zawodowa	RPS w zakresie ochrony zdrowia	Priorytet 1.2 Programy polityki zdrowotnej	Działanie 1.2.1 Realizacja programów dotyczących ważnych zjawisk zdrowotnych
Priorytet 2.1 Silny sektor pozarządowy	Działanie 2.1.1 Systemowe rozwiązania na rzecz sektora pozarządowego	RPS w zakresie ochrony zdrowia	Priorytet 1.1 Promocja zdrowia	Działanie 1.1.1 Aktywizacja samorządów lokalnych i organizacji pozarządowych

RPS w zakresie aktywności zawodowej i społecznej		Punkty styeczne z pozostałymi RPS		
Priorytet	Działanie	RPS	Priorytet	Działanie
Priorytet 2.2 Regionalna wspólnota	Działanie 2.2.1 Aktywność społeczna i obywatelska	RPS w zakresie ochrony zdrowia		
Priorytet 3.1 Edukacja na dla rozwoju i zatrudnienia	Działanie 3.1.1 Powszechna edukacja przedszkolna	RPS w zakresie ochrony zdrowia		
	Działanie 3.1.2 Fundamenty edukacji	RPS w zakresie ochrony zdrowia		
Priorytet 3.2 Indywidualne ścieżki edukacji	Działanie 3.2.2 Edukacja włączająca	RPS w zakresie ochrony zdrowia		
Priorytet 2.2 Regionalna wspólnota	Działanie 2.2.1 Aktywność społeczna i obywatelska	RPS w zakresie atrakcyjności kulturalnej i turystycznej	Priorytet 2.2 Oferta czasu wolnego	Działanie 2.2.1 Budowa wysokiej jakości kulturalnej i turystycznej oferty regionu
		RPS w zakresie atrakcyjności kulturalnej i turystycznej	Priorytet 2.3 Rozpoznawalny turystyczny wizerunek regionu	Działanie 2.3.1 Kreowanie marki województwa pomorskiego
	Działanie 2.2.2 Przestrzeń dla aktywności	RPS w zakresie atrakcyjności kulturalnej i turystycznej	Priorytet 1.1 Opieka i ochrona dziedzictwa kulturowego	Działanie 1.1.1 Poprawa stanu obiektów i obszarów zabytkowych
		RPS w zakresie atrakcyjności kulturalnej i turystycznej	Priorytet 2.1 Nowoczesne rozwiązania infrastrukturalne i przestrzenne	Działanie 2.1.1 Kreowanie powszechnie dostępnej przestrzeni
		RPS w zakresie energetyki i środowiska	Priorytet 2.2 Racjonalizacja gospodarowania przestrzenią	Działanie 2.2.2 Ochrona i przywracanie wartości ekologicznych środowiska miejskiego
	Priorytet 3.1 Edukacja dla rozwoju i zatrudnienia	Działanie 3.1.1 Powszechna edukacja przedszkolna	RPS w zakresie energetyki i środowiska	Priorytet 3.3 Kształtowanie świadomości i postaw społecznych, wykorzystanie aktywności i dialogu w ochronie środowiska
Działanie 3.1.2 Fundamenty edukacji		RPS w zakresie energetyki i środowiska	Działanie 3.3.2 Rozwój infrastruktury związanej z edukacją ekologiczną	

RPS w zakresie aktywności zawodowej i społecznej		Punkty styeczne z pozostałymi RPS		
Priorytet	Działanie	RPS	Priorytet	Działanie
				i poszanowaniem energii
Priorytet 1.1 Aktywność zawodowa bez barier	Działanie 1.1.1 Mobilność zawodowa	RPS w zakresie transportu	Priorytet 1.2 Wysoka jakość transportu zbiorowego i jego promocja	Działanie 1.2.2 Rozwój innowacyjnych systemów poprawiających konkurencyjność i bezpieczeństwo transportu zbiorowego

3. ZASADY I WARUNKI WYKORZYSTANIA ZINTEGROWANYCH POROZUMIENÍ TERYTORIALNYCH

Jedną z form realizacji RPS są Zintegrowane Porozumienia Terytorialne (ZPT). Program wnosi wkład w identyfikację tematycznej oferty wsparcia, adresowanej do poszczególnych typów miejskich obszarów funkcjonalnych w ramach priorytetów, działań i typów przedsięwzięć objętych jego zakresem przedmiotowym.

W celu identyfikacji obszarów tematycznych Programu, wchodzących w zakres oferty wsparcia adresowanej do poszczególnych typów obszarów funkcjonalnych oraz określenia stopnia, w jakim poszczególne obszary tematyczne wdrażane będą w formule ZPT, wzięto pod uwagę:

- zakres problemowy oraz lokalizację Obszarów Strategicznej Interwencji w relacji do lokalizacji poszczególnych typów miejskich obszarów funkcjonalnych;
- ustalenia zawarte w SRWP 2020 w Rozdziale IV. *Wyzwania i cele*, pkt. C: *Terytorialne ukierunkowanie Strategii wobec głównych obszarów funkcjonalnych*;
- stopień, w jakim skuteczne wdrażanie poszczególnych obszarów tematycznych Programu wymaga partnerskiej i ponadsektorowej współpracy w ramach zwartych obszarów funkcjonalnych, przekraczających granice pojedynczych jednostek samorządu terytorialnego;
- stopień, w jakim wdrażanie poszczególnych obszarów tematycznych Programu wymaga zintegrowanego podejścia, pozwalającego na łączenie różnych źródeł i form wsparcia na obszarze poszczególnych miejskich obszarów funkcjonalnych;
- specyfikę problemów charakterystycznych dla poszczególnych typów miejskich obszarów funkcjonalnych.

Indykatorywny wykaz obszarów tematycznych Programu, adresowanych do odpowiednich typów obszarów funkcjonalnych i rekomendowanych do wdrażania w formule ZPT jest następujący:

Typ obszaru funkcjonalnego	Rekomendowane obszary tematyczne
<p>Obszar Metropolitalny Trójmiasta</p>	<p>Mobilność zawodowa (Działanie 1.1.1) – w szczególności w zakresie wdrażania kompleksowych rozwiązań w zakresie aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy poprzez wsparcie w ramach usług rynku pracy i z wykorzystaniem instrumentów rynku pracy.</p> <p>Aktywizacja społeczno-zawodowa (Działanie 1.1.2) – w szczególności w zakresie wdrażania zintegrowanych rozwiązań w zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej osób biernych zawodowo, wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, a także w zakresie wsparcia powstawania oraz profesjonalizacji istniejących podmiotów ekonomii społecznej.</p> <p>Skuteczne poradnictwo zawodowe (Działanie 1.2.1) – działania z zakresu rozwoju doradztwa zawodowego dla osób pracujących oraz doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkołach i placówkach edukacyjnych.</p> <p>Profilowana oferta kształcenia ustawicznego (Działanie 1.2.2), przede wszystkim odnośnie wdrażania kompleksowej oferty wsparcia pracodawców w zakresie identyfikacji i analizy potrzeb szkoleniowych oraz realizacji procesu szkolenia.</p>
<p>Obszar funkcjonalny Słupska</p>	<p>Mobilność zawodowa (Działanie 1.1.1) – w szczególności w zakresie wdrażania kompleksowych rozwiązań w zakresie aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy poprzez wsparcie w ramach usług rynku pracy i z wykorzystaniem instrumentów rynku pracy.</p> <p>Aktywizacja społeczno-zawodowa (Działanie 1.1.2) – w szczególności w zakresie wdrażania zintegrowanych rozwiązań w zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej osób biernych zawodowo, wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, a także w zakresie wsparcia powstawania oraz profesjonalizacji istniejących podmiotów ekonomii społecznej.</p> <p>Skuteczne poradnictwo zawodowe (Działanie 1.2.1) – działania z zakresu rozwoju doradztwa zawodowego dla osób pracujących oraz doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkołach i placówkach edukacyjnych.</p> <p>Profilowana oferta kształcenia ustawicznego (Działanie 1.2.2) przede wszystkim odnośnie wdrażania kompleksowej oferty wsparcia pracodawców w zakresie identyfikacji i analizy potrzeb szkoleniowych oraz realizacji procesu szkolenia.</p> <p>Powszechna edukacja przedszkolna (Działanie 3.1.1).</p>
<p>Obszary funkcjonalne miejskich ośrodków subregionalnych: Chojnic-Człuchowa, Kwidzyna, Lęborka, Malborka-Sztumu, Starogardu Gdańskiego, Kościerzyny i Bytowa</p>	<p>Mobilność zawodowa (Działanie 1.1.1) – w szczególności w zakresie wdrażania kompleksowych rozwiązań w zakresie aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy poprzez wsparcie w ramach usług rynku pracy i z wykorzystaniem instrumentów rynku pracy.</p> <p>Aktywizacja społeczno-zawodowa (Działanie 1.1.2) – w szczególności w zakresie wdrażania zintegrowanych rozwiązań w zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej osób biernych zawodowo, wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, a także w zakresie wsparcia powstawania oraz profesjonalizacji istniejących podmiotów ekonomii społecznej.</p> <p>Skuteczne poradnictwo zawodowe (Działanie 1.2.1) – działania z zakresu rozwoju doradztwa zawodowego dla osób pracujących oraz doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkołach i placówkach</p>

	<p>edukacyjnych.</p> <p>Profilowana oferta kształcenia ustawicznego (Działanie 1.2.2) przede wszystkim odnośnie wdrażania kompleksowej oferty wsparcia pracodawców w zakresie identyfikacji i analizy potrzeb szkoleniowych oraz realizacji procesu szkolenia.</p> <p>Powszechna edukacja przedszkolna (Działanie 3.1.1).</p>
--	---

4. RAMY FINANSOWE

Realizacja celów Programu finansowana będzie z następujących źródeł:

- a) środki europejskie – tj. przede wszystkim środki pochodzące ze źródeł UE, pozyskane w perspektywie finansowej 2007-2013 oraz 2014-2020, jak również inne programy i mechanizmy międzynarodowe;
- b) środki centralne – obejmujące państwowe fundusze celowe oraz inne środki będące w dyspozycji ministerstw i instytucji centralnych, jak również innych podmiotów szczebla krajowego;
- c) środki samorządowe – obejmujące wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego z województwa, spółek komunalnych oraz innych podmiotów i instytucji szczebla regionalnego.

Szacowane potencjalne środki możliwe do zaangażowania w ramach Programu wyniosą około **10,86 mld zł**. Kwota ta nie wynika ze zobowiązań finansowych podjętych przez podmioty zaangażowane w realizację Programu i może w rzeczywistości przyjąć inną wartość.

Prognozowane środki SWP wyniosą około **45,5 mln zł**, tj. 0,42% ww. wymienionej kwoty możliwej do zaangażowania w ramach Programu.

Poniższe tabele przedstawiają zaangażowanie środków budżetu województwa w realizację priorytetów, zobowiązań i przedsięwzięć strategicznych Programu.

Tabela 1. Szacunkowy podział wydatków SWP na cele szczegółowe i priorytety RPS.

Pozycja	Wartość wydatków SWP	
	(tys. zł)	%
Priorytet 1.1. Aktywność zawodowa bez barier	377,73	0,83
Priorytet 1.2. Adaptacja do zmian na rynku pracy	570,52	1,25
Cel szczegółowy 1. Wysoki poziom zatrudnienia	948,25	2,08
Priorytet 2.1. Silny sektor pozarządowy	40 569,65	89,14
Priorytet 2.2. Regionalna wspólnota	665,84	1,46
Cel szczegółowy 2. Wysoki poziom kapitału społecznego	41 235,49	90,60
Priorytet 3.1. Edukacja dla rozwoju i zatrudnienia	1 931,43	4,24
Priorytet 3.2. Indywidualne ścieżki edukacji	1 397,82	3,07
Cel szczegółowy 3. Efektywny system edukacji	3 329,25	7,31
RAZEM	45 512,99	100

Tabela 2. Szacunkowa wartość zobowiązań SWP w RPS.

Cel szczegółowy	Zobowiązanie	Wartość całkowita	Wartość wydatków SWP
		(tys. zł)	(tys. zł)
Cel szczegółowy 1. Wysoki poziom zatrudnienia	Regionalny system monitorowania i ewaluacji rynku pracy...	99,70	99,70
	Integracja działań regionalnych instytucji rynku pracy, pomocy i integracji społecznej...	35,50	35,50
	Regionalny system poradnictwa zawodowego	508,00	508,00
Cel szczegółowy 2. Wysoki poziom kapitału społecznego	Regionalny system wsparcia organizacji pozarządowych	31 642,65	31 642,65
Cel szczegółowy 3. Efektywny system edukacji	Regionalny system wsparcia szkół...*	254 464,89	45,45
	Regionalny system wsparcia uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych...*	31 328,67	0,00
	Uruchomienie mechanizmu trwałej współpracy uczelni ze szkołami...	11,67	11,67
	Regionalny system monitorowania losów absolwentów...	0,00	0,00
	Sieć dialogu edukacyjnego w regionie...	163,72	163,72
RAZEM		318 254,80	32 506,69

* Zobowiązania realizowane w ramach PS.

Tabela 3. Szacunkowa wartość przedsięwzięć strategicznych w RPS.

Cel szczegółowy	Przedsięwzięcie strategiczne	Wartość ogółem	Wartość wydatków SWP
		(tys. zł)	(tys. zł)
Cel szczegółowy 3. Efektywny system edukacji	Kompleksowe wsparcie szkół i placówek	254 464,89	31,50
	Kształtowanie sieci szkolnictwa zawodowego	392 638,21	1 500,94
	Zdolni z Pomorza	31 328,67	0,00
RAZEM		678 431,77	1 532,44

5. SYSTEM MONITOROWANIA I OCENY REALIZACJI

Proces monitorowania i oceny Programu stanowi element Pomorskiego Systemu Monitoringu i Ewaluacji (PSME) opisanego w *Planie Zarządzania SRWP*.

Podstawowymi narzędziami monitorowania realizacji Programu będą:

- a) baza wskaźników określonych na poziomie celów szczegółowych i priorytetów oraz miara sukcesu na poziomie celu głównego;
- b) badania, analizy, ekspertyzy, ewaluacje, opracowania studialne itp., realizowane każdego roku na podstawie *Planu działań PSME*.

Za uruchomienie i funkcjonowanie bazy wskaźników oraz pozyskanie niezbędnych informacji do procesu monitorowania i oceny RPS odpowiada Kierownik Programu.

Podstawą oceny realizacji Programu będą raporty z jego realizacji. Ich struktura, zakres, częstotliwość oraz tryb sporządzania zostały określone w *Planie Zarządzania SRWP*.

Oprócz departamentu wiodącego i współpracujących, w proces monitorowania i ewaluacji Programu zaangażowane będą również departamenty właściwe ds. programowania i wdrażania programów operacyjnych współfinansowanych w ramach Polityki Spójności i innych polityk UE na lata 2014-2020, jak również departamenty właściwe ds. finansów i organizacji.

IV. ZAŁĄCZNIKI

ZAŁĄCZNIK 1. CHARAKTERYSTYKA PRZEDSIĘWZIĘĆ STRATEGICZNYCH

Tytuł	Kształtowanie sieci ponadgimnazjalnych szkół zawodowych uwzględniającej potrzeby subregionalnych i regionalnego rynku pracy – skrócona nazwa: <i>Kształtowanie sieci szkół zawodowych w regionie</i>
Jednostka odpowiedzialna za realizację	Departament Edukacji i Sportu UMWP
Cel	Podniesienie jakości szkolnictwa zawodowego poprzez ukształtowanie sieci szkół zawodowych odpowiadających lokalnym i regionalnym potrzebom.
Zakres	<p>Zakres przedsięwzięcia obejmuje ustalenie i stworzenie, na bazie istniejącej infrastruktury edukacyjnej i współpracy z pracodawcami, sieci szkół zawodowych, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> – dostosowanie kierunków kształcenia w zawodach uwzględniających branże o największym potencjale rozwoju subregionów i regionu, – doposażenie/wyposażenie szkół zawodowych – we współpracy z pracodawcami – w pomoce dydaktyczne pracowni kształcenia praktycznego, adekwatne do wyposażenia zakładów pracy, – modernizację i rozbudowę infrastruktury (w uzasadnionych przypadkach), – wypracowanie formuły uruchamiania oferty kształcenia ustawicznego, odpowiadającej bieżącym potrzebom pracodawców, – utworzenie ośrodków egzaminacyjnych umożliwiających w szczególności potwierdzanie efektów uczenia się pozaformalnego i nieformalnego. <p>W ramach przedsięwzięcia będą prowadzone komplementarne działania, takie jak:</p> <ul style="list-style-type: none"> – uruchamianie we współpracy z pracodawcami ukierunkowanych programów motywacyjnych dla uczniów, np. atrakcyjne staże w zakładach pracy, indywidualna ścieżka rozwoju, opieka stypendialna, wizyty studyjne uczniów w zakładach pracy i w szkołach wyższych, konkursy przedmiotowe, obozy edukacyjno-zawodowe, – doskonalenie nauczycieli zawodu oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu organizowane we współpracy z pracodawcami, – uzyskiwanie przez uczniów dodatkowych kwalifikacji i umiejętności zawodowych, – uruchamianie mechanizmów włączania pracodawców

	<p>i środowiska akademickiego w proces kształcenia (udział w opracowywaniu programów nauczania, nauczanie, uczniowskie staże i praktyki),</p> <ul style="list-style-type: none"> – uruchamianie dodatkowych zajęć rozwijających kompetencje niezbędne na rynku pracy, – promowanie szkolnictwa zawodowego poprzez kampanie medialne.
Okres realizacji	2014-2023
Orientacyjna wartość całkowita przedsięwzięcia	393 000 000 zł
Główne źródła finansowania	<ul style="list-style-type: none"> – środki JST (m.in. subwencja oświatowa na zadania pozaszkolne) – środki europejskie w dyspozycji SWP – środki europejskie w dyspozycji krajowej – środki w ramach innych zagranicznych instrumentów finansowych – środki prywatne – środki krajowe

Tytuł	<i>Kompleksowe wsparcie szkół i placówek</i>
Jednostka odpowiedzialna za realizację	Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku
Cel	Podniesienie jakości pracy szkół poprzez kompleksowe wspomaganie rozwoju szkoły, rozumianego jako ścisłe zespolenie systemu wsparcia nauczycieli ze zdiagnozowanymi potrzebami ucznia i szkoły.
Zakres	<p>Zakres przedsięwzięcia obejmuje:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Opracowanie regionalnych ram kompleksowego wsparcia szkół i placówek oraz założeń budowy sieci szkół referencyjnych obejmującego m.in.: <ul style="list-style-type: none"> – opracowanie założeń w zakresie przygotowania diagnozy oraz narzędzi wspierających diagnozę, – przygotowanie rekomendacji dotyczących organizacji zajęć nastawionych na rozwój u dzieci i uczniów kompetencji kluczowych na rynku pracy, – opracowanie założeń organizacji edukacji zgodnie ze zróznicowanymi potrzebami uczniów z niepełnosprawnościami i uczniów z zaburzeniami rozwoju w ramach trzech głównych ścieżek edukacyjnych , – opracowanie założeń wsparcia nauczycieli, psychologów i pedagogów szkolnych w zakresie wsparcia pracy z uczniem młodszym, 2. Wsparcie dyrektorów szkół i placówek, nauczycieli, pedagogów i psychologów szkolnych we wdrażaniu nowych metod pracy w ramach sieci współpracy i samokształcenia, <ul style="list-style-type: none"> – przygotowanie nauczycieli do kształtowania wśród uczniów kompetencji kluczowych, w tym przede wszystkim kompetencji wspierających aktywność zawodową i społeczną, – przygotowanie nauczycieli do promocji wśród uczniów idei kształcenia ustawicznego, – upowszechnianie wśród dzieci i młodzieży wzorców dotyczących

	<p>m.in. aktywnego uczestnictwa w kulturze, sporcie i rekreacji, postaw obywatelskich, proekologicznych, wpływających na budowanie więzi lokalnych i regionalnych, a także zdrowego stylu życia,</p> <ul style="list-style-type: none"> – pomoc w ewaluacji prowadzonych działań służących rozwojowi szkoły/placówki, <p>3. Realizacja przez organy prowadzące działań związanych z kompleksowym wsparciem szkół i placówek w ramach projektów współfinansowanych ze środków RPO WP 2014-2020.</p> <p>4. Badanie ewaluacyjne <i>Ocena trafności i skuteczności wsparcia udzielonego w ramach Poddziałania 3.2.1 Jakość edukacji ogólnej Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020.</i></p>
Okres realizacji	2014-2020
Orientacyjna wartość całkowita przedsięwzięcia	254 000 000 zł
Główne źródła finansowania	<ul style="list-style-type: none"> – środki JST (m.in. subwencja oświatowa na zadania pozaszkolne) – środki europejskie w dyspozycji SWP – środki europejskie w dyspozycji krajowej – środki krajowe (m.in. PFRON)

Tytuł	<i>Zdolni z Pomorza</i>
Jednostka odpowiedzialna za realizację	Departament Edukacji i Sportu UMWP
Cel	Zapewnienie uczniom szczególnie uzdolnionym w obszarach biologii, chemii, fizyki, informatyki, kompetencji społecznych i matematyki odpowiedniego wsparcia rozwoju poprzez właściwą diagnozę uzdolnień oraz adekwatne formy pomocy.
Zakres	<p>Zakres przedsięwzięcia obejmuje:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Opracowanie założeń adaptacji modelu pracy z uczniem szczególnie uzdolnionym, będącego częścią regionalnego systemu wsparcia uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych, przygotowanego w ramach projektu „Zdolni z Pomorza”, do potrzeb nowych grup przedmiotowych. 2. Pilotażowe wdrożenie wypracowanych rozwiązań we współpracy z lokalnymi samorządami, obejmujące m.in. organizację lokalnych sieci współpracy i samokształcenia dla rodziców, nauczycieli, pedagogów i psychologów pracujących z uczniami zdolnymi. 3. Włączenie do regionalnej i lokalnych polityk edukacyjnych zaadaptowanego modelu wspierania uczniów uzdolnionych – regionalnego modelu pracy z uczniem szczególnie uzdolnionym- „Zdolni z Pomorza”, uwzględniającego następujące elementy: <ol style="list-style-type: none"> 1) sieć centrów nauczania kreatywnego, 2) system diagnozy i rekrutacji uczniów uzdolnionych, 3) formy wspierania ucznia uzdolnionego, m.in. takie jak: <ol style="list-style-type: none"> a) zajęcia pozalekcyjne, b) opieka merytoryczna szkół wyższych, c) obozy naukowe,

	<ul style="list-style-type: none"> d) spotkania akademickie, e) konkursy, f) wsparcie psychologiczno-pedagogiczne, <ol style="list-style-type: none"> 5) rekrutację oraz wspieranie nauczycieli uczniów uzdolnionych, 6) portal edukacyjny wraz z platformą e-learningową, 7) wyposażenie pracowni przedmiotowych, w tym m.in. w sprzęt TIK, 8) doskonalenie zawodowe nauczycieli w zakresie diagnozowania uzdolnień i pracy z uczniem zdolnym, 9) działania realizowane na rzecz uczniów i nauczycieli finansowane z innych źródeł, m. in. środków będących w dyspozycji samorządów lokalnych, szkół wyższych, organizacji pozarządowych, pracodawców i organizacji pracodawców. <ol style="list-style-type: none"> 4. Prowadzenie przez SWP oraz jego jednostki organizacyjne działań uzupełniających formy wsparcia w ramach <i>Programu Zdolni z Pomorza</i>, np. warsztaty i obozy dla uczniów i nauczycieli. 5. Pomoc stypendialną dla uczniów uzdolnionych, których niekorzystna sytuacja materialna stanowi barierę w rozwoju edukacyjnym.
Okres realizacji	2014-2023
Orientacyjna wartość całkowita przedsięwzięcia	31 000 000 zł
Główne źródła finansowania	<ul style="list-style-type: none"> – środki JST (m.in. subwencja oświatowa na zadania pozaszkolne) – środki europejskie w dyspozycji SWP – środki europejskie w dyspozycji krajowej – środki partnerów i sponsorów <i>Programu Zdolni z Pomorza</i>

ZAŁĄCZNIK 2. WNIOSKI Z OCENY EX-ANTE PROGRAMU

1. Podstawowe informacje o Ocenie

Ocena została przeprowadzona zgodnie z art. 15 ust. 6 ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju z dnia 6 grudnia 2006 r. (Dz.U. z 2009 r., Nr 84 poz. 712 z późn. zm.).

Zamawiającym było Województwo Pomorskie, Wykonawcą – Fundacja Naukowa Instytut Badań Strukturalnych (Lider Konsorcjum) oraz Coffey International Development Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością (Partner Konsorcjum), zaś głównym adresatem – Zarząd Województwa Pomorskiego. Ocena ex-ante była realizowana przez Wykonawcę jednocześnie dla wszystkich 6 regionalnych programów strategicznych.

Przedmiotem Oceny był projekt Programu przyjęty przez Zarząd Województwa Pomorskiego w dniu 28 marca 2013 roku (Uchwała nr 326/234/13).

Prace nad Oceną ex-ante rozpoczęły się 20 maja 2013 r. Uzgodniony z Zamawiającym raport metodologiczny został przekazany przez Wykonawcę 6 czerwca 2013 r. W trakcie Oceny odbyły się m.in. warsztaty dotyczące Programu, w którym udział wzięli przedstawiciele Wykonawcy oraz Zamawiającego.

W dniu 16 lipca 2013 r. Wykonawca zaprezentował wnioski i rekomendacje dla Programu na podstawie przeprowadzonej Oceny.

2. Zakres Oceny

Zakres Oceny objął:

- 1) część diagnostyczną;
- 2) część projekcyjną;
- 3) system realizacji, monitorowania i oceny oraz ramy finansowe;
- 4) spójność wewnętrzną Programu;
- 5) relacje zewnętrzne oraz oddziaływanie Programu, w tym realność osiągnięcia zobowiązań Samorządu Województwa Pomorskiego;
- 6) proces konsultacji społecznych;
- 7) relacje z pozostałymi regionalnymi programami strategicznymi, w tym ich spójność i komplementarność.

3. Kluczowe wnioski i rekomendacje dla Programu wynikające z Oceny

Poniżej przedstawiono najważniejsze wnioski i rekomendacje ewaluatorów wobec Programu.

Wnioski:

- w diagnozie obszernie przedstawiono problematykę wchodzącą w zakres Programu, jednak opisy poszczególnych zjawisk nie są zrównoważone i nie zawsze oczywiste są wnioski wynikające z diagnozy;
- analizę SWOT cechuje stosunkowo wysoki poziom spójności z diagnozą i spójne zastosowanie metodologii SWOT;
- wśród wskazanych w Programie wyzwań nie uwzględniono wszystkich kluczowych efektów określonych w SRWP;
- zawarta w Programie logika interwencji odpowiada zapisom SRWP;
- dostrzeżono potrzebę integracji usług kierowanych do osób bezrobotnych oraz osób biernych zawodowo i wykluczonych społecznie;
- zaprezentowana w Programie koncepcja zwiększenia kapitału społecznego jest spójna i logiczna;
- przewidziane w ramach edukacji działania uwzględniają maksymalizację osiągniętych rezultatów;
- zdefiniowane wskaźniki monitorowania w ograniczonym zakresie pozwalają na pomiar interwencji;
- zaproponowany system zarządzania Programem prezentuje generalnie logiczną i jasną strukturę.

Rekomendacje:

- wskazano dokonanie przeglądu diagnozy pod względem poprawności metodologicznej, spójności logicznej i ukierunkowania strategicznego;
- zaproponowano uporządkowanie punktów w analizie SWOT zgodnie z logiką diagnozy i celów szczegółowych;
- zaproponowano przeredagowanie wyzwań pod kątem większej ich koncentracji na zmianie społecznej, która powinna zająć dzięki interwencji;
- w obszarze dotyczącym zatrudnienia rekomendowano bardziej wyraźne opisanie zakresu interwencji dedykowanej osobom bezrobotnym oraz osobom biernym zawodowo;

- w obszarze dotyczącym kapitału społecznego wskazano na konieczność stymulowania aktywności społecznej przy wykorzystaniu różnych instrumentów i obszarów aktywności;
- wskazano potrzebę modyfikacji wskaźników monitorowania.

4. Kierunki zmian w Programie jako efekt procesu Oceny

Poniżej – w formie syntetycznej – przedstawiono najważniejsze kierunki zmian w Programie wynikające z rekomendacji przedstawionych przez Wykonawcę Oceny:

- w diagnozie zrównoważono opisy poszczególnych wątków, usunięto wątki nie mające związku z interwencją, a także przeredagowano informacje w celu zachowania większej spójności wniosku i silniejszego powiązania z pozostałymi elementami dokumentu;
- ograniczono zapisy w analizie SWOT, skupiając się na najistotniejszych czynnikach, a także uporządkowano punkty zgodnie z logiką interwencji;
- przeredagowano wyzwania pod kątem ich bardziej strategicznego ukierunkowania i zapewnienia większej spójności z oczekiwanymi efektami określonymi w SRWP;
- skoncentrowano zakres interwencji w obszarze dotyczącym zatrudnienia, wyraźniej akcentując proponowane typy przedsięwzięć dla osób bezrobotnych oraz dla osób biernych zawodowo i wykluczonych społecznie;
- w obszarze dotyczącym kapitału społecznego skoncentrowano zakres interwencji przy jednoczesnym jej ukierunkowaniu na maksymalizację zaangażowania społeczności lokalnej, rozbudzenie potrzeb uczestnictwa oraz tworzenie warunków przyjaznych aktywności;
- zdefiniowano ponownie wskaźniki: rozdzielono na wskaźniki produktu i rezultatu, określono wartości docelowe i źródła danych do pomiaru.

ZAŁĄCZNIK 3. SŁOWNIK KLUCZOWYCH POJĘĆ

<p>instytucje edukacyjne</p>	<p>Publiczne lub niepubliczne podmioty wymienione w art. 2 Ustawy Prawo oświatowe z dnia 14 grudnia 2016 r. r (Dz.U. 2017 poz. 59):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) przedszkola, w tym z oddziałami integracyjnymi lub specjalnymi, przedszkola integracyjne i specjalne oraz inne formy wychowania przedszkolnego; 2) szkoły: <ol style="list-style-type: none"> a) podstawowe, w tym: specjalne, integracyjne, z oddziałami przedszkolnymi, integracyjnymi, specjalnymi, przysposabiającymi do pracy, dwujęzycznymi, sportowymi i mistrzostwa sportowego, sportowe i mistrzostwa sportowego, b) ponadpodstawowe, w tym: specjalne, integracyjne, dwujęzyczne, z oddziałami integracyjnymi, specjalnymi, dwujęzycznymi, sportowymi i mistrzostwa sportowego, sportowe, mistrzostwa sportowego, rolnicze, leśne, morskie, żegluga śródlądowej oraz rybołówstwa, c) artystyczne; 3) placówki oświatowo - wychowawcze, w tym szkolne schroniska młodzieżowe, umożliwiające rozwijanie zainteresowań i uzdolnień oraz korzystanie z różnych form wypoczynku i organizacji czasu wolnego; 4) placówki kształcenia ustawicznego, placówki kształcenia
-------------------------------------	--

	<p>praktycznego oraz ośrodki doszkalania i doskonalenia zawodowego, umożliwiające uzyskanie i uzupełnienie wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych;</p> <p>5) placówki artystyczne – ogniska artystyczne umożliwiające rozwijanie zainteresowań i uzdolnień artystycznych;</p> <p>6) poradnie psychologiczno-pedagogiczne, w tym poradnie specjalistyczne udzielające dzieciom, młodzieży, rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej, a także pomocy uczniom w wyborze kierunku kształcenia i zawodu;</p> <p>7) młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze oraz specjalne ośrodki wychowawcze dla dzieci i młodzieży wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki, metod pracy i wychowania, a także ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze umożliwiające dzieciom i młodzieży, o których mowa w art. 36 ust. 17, a także dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnościami sprzężonymi, z których jedną z niepełnosprawności jest niepełnosprawność intelektualna, realizację odpowiednio obowiązku, o którym mowa w art. 31 ust. 4, obowiązku szkolnego i obowiązku nauki;</p> <p>8) placówki zapewniające opiekę i wychowanie uczniom w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania;</p> <p>9) placówki doskonalenia nauczycieli;</p> <p>10) biblioteki pedagogiczne;</p> <p>11) kolegia pracowników służb społecznych.</p>
instytucje rynku pracy	<p>Instytucje realizujące zadania określone w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy:</p> <ul style="list-style-type: none"> – publiczne służby zatrudnienia – Ochotnicze Hufce Pracy – agencje zatrudnienia – instytucje szkoleniowe – instytucje dialogu społecznego – instytucje partnerstwa lokalnego
kompetencje kluczowe	<p>Połączenie wiedzy, umiejętności i postaw odpowiednich do sytuacji, potrzebne do samorealizacji i rozwoju osobistego, bycia aktywnym obywatelem, integracji społecznej i zatrudnienia (porozumiewanie się w języku ojczystym, porozumiewanie się w językach obcych, kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne, kompetencje informatyczne, umiejętność uczenia się, kompetencje społeczne i obywatelskie, inicjatywność i przedsiębiorczość, świadomość i ekspresja kulturalna)</p>
miejski obszar funkcjonalny	<p>Zwarty układ przestrzenny składający się z miasta (miast) oraz funkcjonalnie powiązanych z nim terenów (gmin otaczających), charakteryzujący się wspólnymi uwarunkowaniami i przewidywanymi jednolitymi celami rozwoju.</p>
Obszar Metropolitalny Trójmiasta	<p>Typ obszaru funkcjonalnego obejmującego miasta rdzeniowe (Gdańsk, Gdynię i Sopot) oraz powiązane z nimi funkcjonalnie bezpośrednio otoczenie, który został określony w <i>Planie zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego</i> oraz stanowiącym jego część <i>Planie zagospodarowania przestrzennego obszaru metropolitalnego Trójmiasta</i>.</p>
outplacement	<p>Działania ukierunkowane na pomoc przedsiębiorstwu w przeprowadzeniu redukcji personelu w jak najmniej konfliktowy sposób, w tym złożony program doradczo-szkoleniowy przeznaczony dla zwalnianych pracowników</p>

Pomorski System Ewaluacji i Monitoringu	Narzędzie skupiające wiedzę o regionie poprzez integrowanie i koordynowanie działań monitoringowych i ewaluacyjnych, prowadzonych przez SWP oraz poprzez współpracę z wieloma organizacjami i instytucjami zaangażowanymi w rozwój województwa
przedsięwzięcia strategiczne	Imiennie wpisane do Programu projekty, grupy projektów lub mini-programy, które w istotny sposób przyczyniają się do realizacji celów Programu, angażując przy tym znaczne zasoby finansowe lub instytucjonalne czy organizacyjne
publiczne służby zatrudnienia	Organy zatrudnienia wraz z powiatowymi i wojewódzkimi urzędami pracy, urzędem obsługującym ministra właściwego do spraw pracy oraz urzędami wojewódzkimi, realizującymi zadania określone ustawą
szkoła	Szkoły i placówki oświatowe działające zgodnie z zapisami <i>Ustawy Prawo oświatowe</i>
zdegradowane obszary miejskie	<p>Obszary zdefiniowane jako charakteryzujące się niekorzystnymi wskaźnikami – co najmniej trzema z poniższych – w odniesieniu do średniej wojewódzkiej dla miast:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wysoki poziom ubóstwa i wykluczenia (liczony liczbą osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej na 1000 mieszkańców), – wysoka stopa długotrwałego bezrobocia (liczona udziałem długotrwałe bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym), – wysoki poziom przestępczości i wykroczeń (liczony liczbą przestępstw na 1000 mieszkańców), – niski wskaźnik prowadzenia działalności gospodarczej (liczony liczbą zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 1000 mieszkańców), – porównywalnie niski poziom wartości zasobu mieszkaniowego (liczony udziałem budynków bez wodociągu w stosunku do ogólnej liczby budynków oraz liczbą budynków wzniesionych przed rokiem 1989 w stosunku do ogólnej liczby budynków) <p>W przypadku miast powyżej 20 tys. mieszkańców, powyższe kryteria muszą być odniesione do dzielnicy/osiedla/zespołu mieszkaniowego, zaś w miastach poniżej 20 tys. mieszkańców mogą być odniesione do miasta w jego granicach administracyjnych</p>
zobowiązanie SWP	Deklaracja Samorządu Województwa Pomorskiego w zakresie realizacji działań prowadzących do osiągnięcia kluczowych celów określonych w Strategii Województwa Pomorskiego 2020. Zobowiązania zostały określone w opisach poszczególnych celów operacyjnych